

Ўзбекистон — mustaqil Vatanimiz, milliy armiyamiz — faxru g'ururimiz!

ТОБЛАНИШ ВА УЛҒАЙИШ МАКТАБИ

Армия — мустақил ҳаётга катта умидлар билан кириб келаётган ўспириннинг иродасини тоблайдиган, сабр-қаноатга, вақт ва меҳнатнинг қадрига етишга ўргатадиган, ҳуллас, ҳақиқий йигитга айлантирадиган мактаб. Ўзбекистон Республикасининг Биринчи Президенти

Ислом Каримов раҳнамолигида амалга оширилган изчил ҳарбий ислохотлар юксак натижалар бермоқда.

Бугун мамлакатимиз Куролли Кучлари сафларидан ўрин эгаллаётган ўғлонлар замонавий ахборот-коммуникация технологияларини, хорижий тил-

ларни пухта эгаллаган, энг асосийси, ҳаёт ҳақида ўзининг мустақил фикри ва қарашига эга ёшлардир.

Тошкент Олий умумқўшин қўмондонлик билим юрти мамлакатимиздаги етакчи ҳарбий таълим муассасаларидан биридир.

(Давоми 5-бетда.)

ФАРЗАНДАРИ СОҒЛОМ ЮРТНИНГ КЕЛАЖАГИ БУЮҚДИР

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев 2017 йил 5 январь куни соғлиқни сақлаш соҳасининг бир гуруҳ етакчи мутахассислари билан учрашди.

Видеоконференция шаклида ўтган учрашувда ҳукумат аъзолари, сенаторлар, вилоят ҳокимлари, вазирлик ва идоралар, давлат ва жамоат ташкилотлари раҳбарлари, тиббиёт олий таълим муассасалари ректорлари, соғлиқни сақлаш тизими масъул ходимлари иштирок этди.

— Соғлиқни сақлаш соҳасини ислоҳ қилиш давлат сиёсатининг энг муҳим йўналишларидан биридир, — деди Шавкат Мирзиёев. — Мамлакатимизда соғлиқни сақлаш тизимини янада такомиллаштириш, тиббиёт ходимлари меҳнатини рағбатлантириш, даволашнинг замонавий технология ва усуллари кенг жорий этишга алоҳида эътибор қаратилмоқда.

Биринчи Президентимиз Ислом Каримов раҳнамолигида амалга оширилган халқимизнинг муносиб ҳаёт сифатини таъминлаш, оналик ва болаликни муҳофаза қилиш, ҳар томонлама соғлом авлодни тарбиялаш, тиббий хизмат сифатини оширишга қаратилган тизимли ишлар изчил давом эттирилмоқда. Мустақиллик йилларида ҳаётга татбиқ этилган кенг қўламли ислохотлар самарасида соғлиқни сақлаш тизими тубдан ўзгарди. Аҳолининг сифатли тиббий хизматдан фойдаланиши Ўзбекистон Республикасининг "Фуқаролар соғлиғини сақлаш тўғрисида"ги қонуни билан мустаҳкамланди.

(Давоми 2-бетда.)

Пойтахтимизда Ўзбекистон фахрийларининг ижтимоий фаолиятини қўллаб-қувватлаш "Нуроний" жамғармаси марказий кенгашининг кенгайтирилган йиғилиши бўлиб ўтди.

«НУРОНИЙ» ЖАМҒАРМАСИ МАРКАЗИЙ КЕНГАШИ ЙИҒИЛИШИ

Унда жамғарма таъсисчилари, кенгаш аъзолари, вазирлик ва идоралар, жамоат ташкилотлари раҳбарлари иштирок этди.

Мамлакатимизда кексаларга ҳурмат-эҳтиром, меҳр-оқибат кўрсатиш маънавий ҳаётимизнинг ажралмас қисмига айланган. Нуронийларнинг ҳаёт даражаси ва сифати янада яхшиланаётгани уларга кўрсатилаётган ижтимоий хизматлар, хусусан, аниқ мақсадли даволаш ва соғломлаштириш, тиббий-ижтимоий реабилитация чоралари

йўлга қўйилгани самарасидир.

Биринчи Президентимиз Ислом Каримов ташаббуси билан ташкил этилган "Нуроний" жамғармаси мамлакатимизда кучли ижтимоий сиёсатни амалга оширишга ҳисса қўшиб келмоқда. Унинг фаолиятида уруш ва меҳнат фахрийларини эъозлаш, уларга зарур моддий, маънавий, тиббий қўмак кўрсатиш, миллий аънава ва кадрларимизнинг бардавомлигини таъминлаш устувор аҳамият касб этади.

(Давоми 2-бетда.)

Мактабгача таълим тизими

ривожланиш ва такомиллашув жараёни жадаллашади

Мамлакатимизда Кадрлар тайёрлаш миллий дастурининг жорий этилиши натижасида жаҳон ҳамжамияти томонидан кенг эътироф этилган ноёб узлуксиз таълим тизими барпо этилди. Мактабгача таълим мазкур тизимнинг илк бўғини ҳисобланади ва бутун таълим-тарбия тизимининг асосий мақсади бўлган — баркамол авлодни тарбиялашда муҳим аҳамият касб этади. Чунки мактабгача таълим боланинг соғлом, ҳар томонлама баркамол бўлиб улғайишга интилишини ва билим олишга дастлабки қизиқишини уйғотадиган муҳим босқичдир. Бугунги кунда мактабгача таълим муассасалари ташқи қиёфаси, фаолияти, таълим-тарбия мазмуни жиҳатидан янгича мақом касб этди, болаларни мактабга, келгуси ҳаётга тайёрловчи муҳим маскан сифатида ривожланиш босқичига кирди.

Davra suhbatlari

Мустақиллик йилларида республикамизда МТМлар фаолияти самарадорлигини ошириш ва моддий-техника базасини мустаҳкамлашга йўналтирилган қатор ишлар бажарилмоқда. Биргина 2015-2016 йиллар давомида 459 та МТМ мукамал таъмирланди ва замонавий талабларга мос равишда жиҳозланди. Мактаб-

гача ёшдаги болаларни мактаб таълимига тайёрлашнинг янги шаклини жорий этиш мақсадида 2016 йилда қишлоқ ҳудудларидаги 1220 та мактабгача таълим муассасасида 5-6 ёшдаги болаларни мактабга тайёрлайдиган қисқа муддатли гуруҳлар ташкил этилди.

(Давоми 3-бетда.)

ФАРЗАНДЛАРИ СОҒЛОМ ЮРТНИНГ КЕЛАЖАГИ БУЮКДИР

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев 2017 йил 5 январь куни соғлиқни сақлаш соҳасининг бир гуруҳ етакчи мутахассислари билан учрашди.

(Давоми. Боши 1-бетда.)

Шифокорлик касбини улуғлаш, уларнинг машаққатли меҳнатини муносиб рағбатлантиришга алоҳида эътибор қаратилаётир. 1998 йил 10 ноябрда қабул қилинган "Ўзбекистон Республикаси соғлиқни сақлаш тизимини ислоҳ қилиш давлат дастури тўғрисида"ги Президент Фармони замонавий талабларга жавоб берадиган ва мамлакатимизнинг барча ҳудудларида аҳолига малакали хизмат кўрсатадиган, жумладан, оналик ва болаликни муҳофаза қилиш бўйича яхлит тизимни шакллантиришда муҳим омили бўлди. Мазкур ҳужжатга мувофиқ мамлакатимизда бирламчи тиббий ёрдам кўрсатиш бўйича замонавий тиббий хизмат тизими ташкил қилинди. Ушбу хизмат қишлоқ врачлик пунктлари ва шаҳар оилавий поликлиникалар тармоғини камраб олган.

Бугунги кунда кардиология, жароҳлик, кўз микрохирургияси, урология, терапия ва тиббий реабилитация, эндокринология, пульмонология ва фтизиатрия, акушерлик ва гинекология, дерматология ва венерология, педиатрия ва бошқа йўналишлардаги махсус илмий-амалий тиббиёт марказларида юқори сифатли хизмат кўрсатишмоқда. Ушбу шифо муассасаларида ҳар йили 50 мингга яқин юқори технологияли мураккаб операциялар бажарилди, 600 мингдан кўпроқ беморга амбулатор хизмат кўрсатилади. Олимлarning долзарб мавзулардаги илмий изланишлари натижасида тиббиётнинг йиғирмадан зиёд йўналишлари бўйича 1000 дан ортик даволаш-диагностика стандартлари ишлаб чиқилди.

2016 йил — Соғлом она ва бола йилида мамлакатимиз тиббиёт муассасаларини замонавий диагностика ва даволаш ускуналари билан жиҳозлаш учун 80 миллион доллар қийматидаги кредит ва грант маблағлари йўналтирилди, фарзанд кўриш ёшидаги аёллар ва болалар тиббий кўриқдан ўтказилиб, соғломлаштирилди. Республика ихтисослаштирилган педиатрия илмий-амалий тиббиёт марказида эшитиш бўйича

нуксонни бўлган 350 дан ортик бола-да кохлеар имплантация операциялари амалга оширилди. 700 миң бола пневмококк инфекцияси ва бошқа юқумли касалликларга қарши эмланди.

Аmmo бугун замон ўзгармоқда, одамларнинг талаби ошиб бормоқда. Халқимизнинг тиббий маданияти юксалиб, энг сўнгги усул ва русумларда тиббий хизмат кўрсатилишини истайди. Бизга шу ҳам бўлаверди, деган тушунча энди ўз умрини ўтаб бўлди. Бу барча соҳалар қатори тиббиёт соҳасига ҳам бевоСИТА дахлдор, деди Президентимиз. Шу боис соҳа ходимлари тиббиётнинг энг илгор, замонавий ютуқларини, даволash усулларини ўзлаштирмоғи зарур. Эришилган ютуқларга махлиё бўлиб ўтириш тараққиёт йўлидаги энг катта ғовдир.

2017 йилнинг Халқ билан мулоқот ва инсон манфаатлари йили деб эълон қилинганида ҳам катта маъно мужассам. Зеро, инсон манфаатлари деганда, аввало инсоннинг саломатлиги, замонавий тиббий хизматдан тўлақонли фойдаланиши ҳам назарда тутилади.

Шавкат Мирзиёев ўзининг сайловди учрашувларида халқнинг ичига кириб, уларнинг дарди, муаммолари, тақлифларини эшитиш лозимлигини алоҳида қайд этди. Бош вазирнинг виртуал қабулхонасига келган муҳожаатларнинг 7 миңдан зиёди айнан тиббиёт соҳасига тегишли экани ҳам мазкур соҳада муайян муаммолар йиғилиб қолганлигини кўрсатмоқда. Аҳолининг муҳожаатлари, фикр-мулохазалари ва тақлифлари соғлиқни сақлаш тизимини янги босқичга кўтаришни тақозо этмоқда.

Президентимиз тиббиёт соҳасида бажарилиши лозим бўлган ишлар, ечимини кутаётган муаммолар ҳақида атрофлиқа тўхталди. Қишлоқ врачлик пунктлари фаолиятига оид куйидаги масалаларга алоҳида эътибор қаратилди. Бугунги кунда ҚВПлар бирламчи тиббий кўриқни ўтказиш учун лаборатория таҳлили воситалари, қатор диагностика апаратлари билан жиҳозлангани аҳоли учун қулайлик яратмоқда. Ле-

кин тиббий ускуналарни ишлатадиган малакали мутахассислар етарли даражада эмас. Баъзи чекка ҳудудларда оддий қон топшириш учун туман марказига ёки шаҳарга боришга тўғри келаётгани ҳам инкор эта олмаймиз.

Айрим жойларда тиббий кўриқлар номигагина ўтказилмоқда, деб фикрини давом эттирди Президентимиз. Чекка ҳудудларда малакали мутахассислар етишмаётгани кадрлар масаласида қилинадиган ишлар кўплигини аналтлади.

Қишлоқ врачлик пунктлари туну кун ишламоғи зарур. Бунинг учун пункт ёнинан шу жойда ишлайдиган врачга ўй қуриб бериш лозим.

Аҳолига тез тиббий ёрдам кўрсатиш сифатини юксалтиришга қаратилган бир қатор чора-тадбирлар кўрилди. Лекин бугун халқимиз бу хизмат сифатидан рози, дея олмаймиз. Тизимини мутлақо ўзгартириш — давр талаби.

Тадбирда Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2016 йил 31 октябрдаги "Аҳолини дори-дармон воситалари ва тиббиёт буюмлари билан таъминлашни янада яхшилашга доир чора-тадбирлар тўғрисида"ги қарори ижроси юзасидан олиб борилаётган ишлар танқидий кўриб чиқилди.

Аёлларимиз ибולי, ҳаёли. Баъзи масалаларда шифокорга бориб дардини бемалол айтавермайди. Шу боис хотин-қизлар учун алоҳида поликлиника ташкил қилишимиз керак, деди давлатимиз раҳбари. Токи улар бориб ўзини қийнаётган масалада бемалол фикрлашсин. Чунки эртанги кунимизнинг давомчиларини соғлом дунёга келтириш кўп жиҳатдан аёлларимизнинг саломатлигига боғлиқ. Соғлиқни сақлаш соҳаси ҳақида гапирганда бир ҳақиқатни эсимиздан чиқармаслигимиз лозим: тиббиёт ходимлари бизнинг саломатлигимиз посбонларидир. Уларга халқ ишониши, улар эса халқни ишонтира олиши керак, деб таъкидлади Шавкат Мирзиёев.

Ихтисослаштирилган тиббиёт марказлари фаолиятида ҳам ечимини кутаётган масалалар кўп. Мавжуд марказларнинг ҳаммаси Тош-

кент шаҳрида жойлашган. Бу, айниқса, қишлоқ аҳолисига муайян нуқудайликлар тугдираётир. Ихтисослаштирилган тиббиёт марказлари мутахассислари жойларга чиқиб аҳолига тиббий хизмат кўрсатмоғи, жароҳлик амалиётларини ўтказмоғи лозим, деди Президентимиз.

Тадбирда мамлакатимиз соғлиқни сақлаш соҳасини янада ривожлантириш, кўрсатилаётган тиббий хизматлар сифатини халқаро стандартлар даражасига кўтариш, ёш мутахассисларни тарбиялаш жараёнига илгор таълим технологияларини кенг жорий этиш, дунёнинг етакчи тиббиёт марказлари ва ўқув муассасалари, танқили олимлар ва мутахассислар билан ҳамкорликни кенгайтириш ва бошқа долзарб масалалар юзасидан мутасаддиларга аниқ топшириқлар берилди.

Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари, соғлиқни сақлаш вазيري А.Иқромов, соғлиқни сақлаш вазирининг биринчи ўринбосари А.Ҳожибоев, соғлиқни сақлаш вазيري ўринбосарлари Э.Боситхонова, С.Саидалиев, Республика ихтисослаштирилган урология маркази директори Ф.Оқиллов, Республика ихтисослаштирилган терапия ва тиббий реабилитация илмий-амалий тиббиёт маркази директори А.Аляев, Республика иммунология илмий маркази директори Т.Арипова, сенатор З.Низомхўжаев, «Соғлом авлод учун» халқаро хайрия фонди бошқаруви раиси С.Иномова, Қорақалпоғистон Республикаси Жўқорғи Кенгеси раиси М.Ерниязов, Андижон вилояти ҳокими Ш.Абдурахмонов, Бухоро вилояти ҳокими Ў.Барноев ва бошқалар Президентимизнинг тиббиёт соҳасига қаратаётган алоҳида эътибори соҳа ривожида муҳим омили бўлаётганини қайд этди. Билдирилган танқидий фикрлардан зарур ҳулосалар чиқариб, кўрсатиб ўтилган камчиликларни бартараф этиш, соҳа олдида турган долзарб вазифаларни бажариш юзасидан тизимли ишлар олиб борилишини, барча куч ва имкониятлар ишга солинишини таъкидлади.

А.ЎРОЗОВ,
ЎЗА мухбири

«НУРОНИЙ» ЖАМҒАРМАСИ МАРКАЗИЙ КЕНГАШИ ЙИҒИЛИШИ

(Давоми. Боши 1-бетда.)

Жамғарма ўтказаятган маърифий тадбирлар, ижтимоий лойиҳалар мустақиллигимизни, тинч ва фаровон ҳаётимизни кўз қорачиғидек асраб-авайлаш, янада мустақамлашга хизмат қилмоқда.

Ийгилишда таъкидланганидек, бугунги тезкор ва глобаллашув даври ёшлар тарбиясига янада хушёрлик ва огоҳлик билан ёндашишни, маънавий-маърифий жараёнларда табарруқ ёшдаги инсонларнинг тажрибаси, йўл-йўриқлари, наҳиятларидан унумли фойдаланишни тақозо этмоқда.

Президентимиз Шавкат Мирзиёевнинг 2016 йил 28 декабрдаги "Ўзбекистон фахрийларини ижтимоий

қўллаб-қувватлаш "Нуроний" жамғармаси фаолиятини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги Фармони ҳамда "Кексалар ва ногиронларни давлат томонидан қўллаб-қувватлаш тизимини янада такомиллаштириш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида"ги қарори бу борадаги ишларни янги босқичга кўтаришда муҳим аҳамият касб этмоқда.

Йиғилишда ташкилий масала кўрилди. Мирзо Улугбек номидаги Ўзбекистон Миллий университети профессори бўлиб ишлаб келаятган Шухрат Жалилов Ўзбекистон фахрийларининг ижтимоий фаолиятини қўллаб-қувватлаш "Нуроний" жамғармаси республика бошқаруви раиси этиб сайланди.

"Нуроний" жамғармасининг Бухоро вилояти бўлими кенгаши раиси С.Хусенов, Қорақалпоғистон Республикаси бўлими кенгаши раиси Ш.Уснатдинов, Наманган вилояти бўлими кенгаши раиси И.Нажмиддинов, Тошкент вилояти бўлими кенгаши раиси С.Асатов, Тошкент шаҳар бўлими кенгаши раиси М.Зуфаров ва бошқалар ёши улуг инсонларга алоҳида ҳурмат-эътибор кўрсатаётгани учун Президентимизга миннатдорлик билдирди, жамғарма олдидаги муҳим вазифалар ҳусудасида сўз юрди.

Йиғилишда Ўзбекистон Республикаси Бош вазيري А.Арипов сўзга чиқди.

Д.КАРИМОВ,
ЎЗА мухбири

Тошкент давлат стоматология институти томонидан "Юқори малакали стоматологлар тайёрлашда таълим тизимининг назарий ва амалий муаммолари" мавзусида илмий-амалий анжуман ташкил этилди.

Долзарб мавзулар камраб олинди

Унда профессор-ўқитувчилар, илмий ходим ва талабалар, амалиётчи шифокорлар қатнашди. Шунингдек, Россия, Япония, Жанубий Корея, Нидерландия ва бошқа мамлакатлар олимлари ўз илмий маърузалари ва маҳорат дарслари билан иштирок этди.

Маърузаларда таълим тизимидидаги янгилıklar, кадрлар тайёрлашнинг назарий ва амалий муаммолари, улар ечимига эътибор қаратилган. Хусусан, замонавий стоматолог шифокорлар тайёрлаш хорижий тажрибаси, замонавий стоматология жихозлари кўллаш технологияси, стоматология касалликлар профилактикаси, оғиз бўшлиғи касалликларини комплекс

даволашда замонавий ёндашувлар, олий таълим муассасалари ва тиббиёт коллежлари ўртасидаги ҳамкорликни ривожлантириш каби мавзулар камраб олинган.

— Анжуман доирасида "Келоидли ва гипертрофияланган чандикларни бартараф этиш йўллари", "Бола-лар тизим кариеси профилактикасида замонавий технологияларни қўллаш", "Композит киритмалар ёрдамида билвосита реставрация" мавзуларида маҳорат дарслари ўтказилди, — дейди институт доценти Умида Шукурова. — Уларда 250 нафардан зиёд қатнашчилар иштирок этиши кутилмоқда.

Санобар ЖУМАНОВА

2017-yil 7-yanvar, № 2 (8963)

(Давоми. Боши 1-бетда.)

Мавжуд муаммоларни амалий бартараф этиш, мактабгача таълим тизимини янада ислох қилиш мақсадида 2016 йил 29 декабрда Ўзбекистон Республикаси Президентининг “2017—2021 йилларда мактабгача таълим тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарори қабул қилинди. Мактабгача таълим тизимини янада такомиллаштириш бўйича 2017—2021 йилларга мўлжалланган дастур асосида болаларнинг интеллектуал, ахлоқий, эстетик ва жисмоний ривожланиши учун илгор хорижий тажрибаларни инobatга олган ҳолда зарур шарт-шароит

табгача таълим муассасаларида 6100 та қисқа муддатли гуруҳлар ташкил этилиши режалаштирилган. Бундай гуруҳларда мактабгача ёшдаги болалар учун турли ривожлантирувчи амалий машғулотлар олиб борилди. Натижада ҳар йили 305 мингдан ортиқ 5-6 ёшдаги болаларни мактаб таълимига сифатли тайёрлаш имконияти яратилди.

Таълим муассасалари моддий-техника базасини такомиллаштириш қарордаги асосий йўналишлардан биридир. Унга кўра, 2200 та мактабгача таълим муассасасининг моддий-техник базасини мустаҳкамлаш белгиланган. Жумладан, қишлоқ жойларда мактабгача таъ-

ли мактабгача ёшдаги болаларни таълим муассасасига кенгроқ қамраб олиш мумкин.

Малоҳат АЪЗАМОВА, Мактабгача таълим муассасалари ходимларини қайта тайёрлаш ва ularning малакасини ошириш Республика ўқув-методик маркази директори:

— Мактабгача таълим муассасаларини малакали педагог кадрлар билан таъминлаш қарорнинг энг муҳим мақсадларидан биридир. Чунки таълим-тарбия учун шарт-шароит қанчалик тўқис бўлмасин, малакали, замон талабларига жавоб бера оладиган педагог кадрларсиз дастурни тўқик амалга ошириб, кўзланган нати-

борасидаги ишлар самарадорлигини янада оширади. Педагогларга қисқа муддатли гуруҳларда ишлашнинг самарали методлари ҳамда 7 номдаги методик қўлланмадан ота-оналарнинг унумли фойдаланишини ташкил этиш юзасидан амалий билимлар ўргатиб берилди.

Фарҳод УЗОҚОВ, Халқ таълими вазириликнинг таълим муассасаларининг моддий-техник таъминоти ташкил этиш бошқармаси бошлиғи:

— Қарорда мактабгача таълим муассасаларини янгидан қуриш, реконструкция қилиш, капитал таъмирлаш, қулай меъморлик, жиҳозлар, ўқув-методик қўлланмалар, ўйин ва ўйинчоқлар билан

қозон-ўчоқларда тайёрланади.

Ҳозир «ТошуйжойЛИТИ» акциядорлик жамияти масъул ходимлари билан биргаликда янги қуриладиган мактабгача таълим муассасалари учун 2 та типдаги: 70 ўринга ва 120 ўринга мўлжалланган лойиҳалар ишлаб чиқилди.

Янги лойиҳанинг афзаллик томонлари — кам майдон талаб этиши, энергия тежамкорлиги, тарбияланувчилар ва тарбиячилар учун бarcha зamonaviy шарт-шароитлар, болалар майдончаси, ёзги айвонча мавжудлиги ва ularнинг қулай жойлашганлиғидир. Бинолар икки қavatли бўлиб, хоналарнинг баландлиги 3 метр ни ташкил этади. Янги лойиҳани олдинги боғчалар билан солиштирганда тафовут яққол кўринади. Масалан, 1964 йилда 6 та гуруҳ(140 ўрин)га мўлжаллаб қурилган Ангрен шаҳридаги 24-МТМнинг умумий майдони 1,5 гектарни, бино жойлашган майдон 994,9 квадрат метрни ташкил этади. Янги лойиҳада 120 ўринли боғча учун 25 ўринли 1 та хона қурилмоқда. Натижада МТМ 120 ўринли аънавий гуруҳ ёки 170 нафар болани қамраб олиш имкониятига эга бўлади. Болалар хавфсизлигини таъминлаш ва санитария-гигиена меъёрларига риоя қилиш мақсадида, ошхона ҳамда ёрдмақи хоналар бинонинг бир қисмида алоҳида жойлаштирилди.

Мослаштирилган биноларнинг техник ва технология ечимлари, табиий ёруғлик билан таъминланиши, хоналар майдони ва ҳамжи қайта кўрилади, катта ҳамдаги ойналар ва фойдаланилмайдиган майдонларга ўзгартиришлар киритилиб, намунавий лойиҳа типига келтирилади.

Мактабгача таълим муассасалари бино ва иншоотларининг таъмирталаб ҳолга келиб қолган қисмини мукамал таъмирлаш — биноларнинг том қисми, электр ва иситиш тизимлари, пол ҳамда пардозлаш ишлари, мавжуд эшик ва дераза ромларини алмаштириш кўзда тутилган. 2017—2021 йилларда жами 265 минг 470 ўринли 2200 та МТМда қурилиш-таъмирлаш ишларини олиб бориш, жумладан, 5 минг 250 ўринга мўлжалланган 50 та янги иншоот қуриш, 116 минг 110 ўринли 1167 та муассасани капитал реконструкция қилиш, 144 минг 110 ўринга мўлжалланган 983 та боғчани мукамал таъмирлаш белгиланган. Гуруҳ хоналари, ошхона ва кир ювиш хоналари зamonaviy меъморлик ва жиҳозлар, асбоб-ускуналар билан таъминланади. Бу ишларни амалга ошириш учун жами 2,2 триллион сўм ажратилиши кўзда тутилмоқда.

Мактабгача таълим тизими

ривожланиш ва такомиллашув жараёни жадаллашади

итларни яратиш, мактабгача таълим муассасалари учун педагог кадрларни тайёрлаш ва малакасини ошириш ўқув-режа ва дастурларини зamonaviy педагогик технология ва методларни инobatга олган ҳолда такомиллаштириш, мактабгача таълим муассасаларининг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш, жумладан, қишлоқ аҳоли пунктларида янги мактабгача таълим муассасаларини қуриш, ularning зamonaviy талабларга мос равишда жиҳозлаш кўзда тутилган.

Мазкур қарорнинг мазмун-моҳияти, истиқболдаги ўзгаришлар хусусида соҳа мутахассислари иштирокида давра суҳбати ташкил этилди.

Сабоҳат МИРЖАЛИЛОВА, Халқ таълими вазириликнинг мактабгача таълим бўлими бошлиғи:

— Мактабгача таълим тизимида сифат ва самарадорлиқни таъминлаш таълимнинг кейинги bosқичларида юқори натижа беради. Янги дастур 2017—2021 йилларда кенг кўламли комплекс тадбирларни амалга оширишни кўзда тутди. “2017—2021 йилларда мактабгача таълим тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарорда болаларни мактабга тайёрлаш даражасини тубдан яхшилаш, таълим-тарбия жараёнига зamonaviy таълим технологияларини татбиқ этиш, болаларни ҳар томонлама ривожлантириш учун шарт-шароитларни яратиш белгиланган. Жумладан, мактабгача таълим сифатини ошириш, болаларни мактабга сифатли тайёрлашни тубдан яхшилаш чора-тадбирларига алоҳида ургу берилди.

Дастурда мактабгача таълим муассасаларида 5-6 ёшли болаларни мактаб таълимига тайёрлаш бўйича аънавий таълим-тарбия бериш шакллари билан бир қаторда унинг муқобил шакллари ҳам яратиш ва ривожлантириш кўзда тутилган. Юртимиз бўйича мак-

табгача таълим муассасаларини янгидан қуриш, ularning зamonaviy талабларга жавоб берадиган инвентар, жиҳозлар, ўқув-методик қўлланмалар ва мультимедиа воситалар билан таъминлаш кўзда тутилган. Ушбу тадбирларни амалга ошириш учун жами 2,2 триллион сўм маблағ ажратилиши кўзда тутилган.

Мазкур комплекс тадбирлар амалга оширилиши натижасида болаларнинг мактабгача таълимга қамрови 1,5 баробарга ошади. 2021 йилга келиб республикамиздаги мактабгача таълим муассасалари 1 миллион 109 минг нафардан ортиқ болаларни қамраб олиш имкониятига эга бўлади.

Наргиза ТОШМУХАМедова, Қўбрай туманидаги 39-МТМ мудираси:

— Ҳақиқатан ҳам, дастурнинг қабул қилиниши юртимизда мактабгача таълим тизимини тубдан ислох қилиш, болаларни зamonaviy шароитда мактабга тайёрлаш ишларини янги bosқичга кўтариш имконини беради. Дастур мактабгача таълим тизимининг муқобил шакллари жорий қилиш ва ривожлантиришни ҳам кўзда тутди.

Айни пайтда муассасамизда 5 та қисқа муддатли гуруҳ ташкил этиб, 50 нафар 5-6 ёшли болани мактаб таълимига тайёрлаётимиз. Дастур доирасида МТМлар болаларнинг интеллектуал қобилиятини ривожлантирувчи дидактик ўйин воситалари ва ўйинчоқлар билан таъминланиши, кичик кутубхоналар ташкил этилиши ўғил-қизларнинг ёшлигидан кўриб келиш ақбадига қизиқишини уйғотишда, она Ватанимизга меҳр-муҳаббатли ва садоқатли фарзандлар бўлиб вояга етишида муҳим роль ўйнайди. Янгидан қурилган ва реконструкция қилинган ҳамда зарур жиҳозлар билан таъминланган муассасаларда таълим-тарбия сифати тубдан яхшиланади ва ота-оналарнинг мазкур муассасаларга қизиқиши ортади. Шу орқа-

жага эришиб бўлмайди. Бу педагог кадрларни тайёрлайдиган олиғ таълим муассасалари, коллежлар ҳамда малака ошириш институтлари профессор-ўқитувчилари олдида ҳам бир қатор муҳим вазифаларни кўяди. Мактабгача таълим муассасалари ходимларини қайта тайёрлаш ва ularning малакасини ошириш Республика ўқув-методик маркази ҳамда 14 та худудий халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва ularning малакасини ошириш институтларида соҳанинг 55 мингдан ортиқ раҳбар ва педагог кадрлари белгиланган муддатда малака оширади. Дастур доирасида зamonaviy педагогик технология ва услубларни инobatга олган ҳолда педагог кадрларни тайёрлаш ва малакасини ошириш тизимини янги bosқичга кўтариш кўзда тутилди.

Ўз навбатида ўқув-режа ва дастурларни такомиллаштиришда болаларни ҳар томонлама ривожлантиришга қўмаклашувчи илмий исботланган методларни кенг жорий этиш мўлжалланапти. Яъни, МТМлар учун амалдаги ўқув-тарбия дастурларидан мазмун ва услуб жиҳатидан фарқланувчи, ривожлантирувчи хусусиятга эга бўлган муқобил дастурлар яратилади. Бу тарбияланувчи ҳамда ота-оналарга таълим дастурини танлаш имконини бериши билан биргаликда, тарбиячиларнинг ўз ишига ижодий ёндашишини, болаларнинг индивидуал хусусиятлари инobatга олинсини таъминлайди. Машғулотлар жараёнида педагогларнинг ягона қўлидан эмас, кўпдастурилик асосида тақдим этилган ранг-баранг материаллардан ижодий фойдаланиши таълим сифатини юксалтиради.

Бундан ташқари, 7 номдаги методик қўлланмаларни ишлаб чиқиб, мактабгача таълимга қамраб олинмаган болаларнинг ота-оналарига тарқатилиши белгилангани мактаб таълимига тайёрлов

таъминлашга ҳам алоҳида эътибор қаратилган. Айни пайтдаги мавжуд ҳолатни таҳлил этадиган бўлсак, республикадаги жами 4916 та мактабгача таълим муассасасининг қуввати 705 минг 681 ўринни ташкил этади. Уларнинг 3279 таси (67 фоизи) зamonaviy, 1637 таси (33 фоизи) мослаштирилган биноларда жойлашган. Мослаштирилган иншоотларнинг 340 дан ортиғи (21 фоизи) хом гишт ва пахсадан қурилган. Масалан, бундай таълим муассасалари Самарқанд вилоятида 181 та, Фарғона вилоятида 72 та, Бухоро вилоятида 67 та.

Шаҳарларда жойлашган 2282 та — 362 минг ўринли мактабгача таълим муассасасида 400 минг (бино қувватига нисбатан 10,5 фоизга кўп) бола, қишлоқ жойлардаги 2634 та — 344 минг ўринли мактабгача таълим муассасасида эса 269 минг (бино қувватига нисбатан 21,8 фоизга кам) бола тарбияланмоқда. Мавжуд 34 минг 359 та гуруҳнинг 7177 таси (20,8 фоизи) таъмирталабдиги ва санитария-гигиена талабларига жавоб бермаслиғи сабабли фаоллик кўрсатмайди. Мисол учун, бундай гуруҳлар Хоразм вилоятида 38,8 фоизни, Қоракалпоғистон Республикасида 29 фоизни, Фарғона вилоятида 21,9 фоизни ташкил этади.

897 та (18,2 фоиз) МТМ марказлашган сув таъминотига уланмагани сабабли, сув ташиб келтирилади. Бундай муассасалар Андижон вилоятида 146 та (32,1 фоиз), Бухоро вилоятида 95 та (27,8 фоиз), Қашқадарё вилоятида 181 та (55,3 фоиз), Сурхондарё вилоятида 139 та (48 фоиз), Фарғона вилоятида 147 та (22,7 фоиз), Қишлоқ худудларидаги мактабгача таълим муассасаларининг 1 956 тасида (39,7 фоизи) ошхона жиҳозлари 40—50 йилдан буён янгиланмаган, ақсарияти яроқсиз ҳолга келиб қолган. Болалар учун овқатлар бинодан ташқарида мослаштирилган ёзги ошхоналардаги

"Yosh avlodni salohiyatli kadrlar etib tarbiyalashdagi birinchi bosqich — maktab ta'limini tubdan takomillashtirish, ilmiy kadrlar va yuksak malakali mutaxassislar tayyorlash jarayonining uzluksizligini ta'minlash zarur. Bu yo'lda hech narsani ayamaymiz".

Yangiliklarda yurt nafasi

Мўйноқ туманида бўш иш ўринлари ярмаркаси ўтказилди.

Туман ҳокимлиги, прокуратура, Бандликка кўмаклашиш маркази ҳамкорлигида Мўйноқ sanoat-transport kasb-xunar kollejida tashkil etilgan tadbirda axoli bandidini ta'minlash, айникли, хотин-қизлар ва ёшларни ижтимоий қўллаб-қувватлашга қаратилаётган доимий эътибор юксак самаларлар бераётгани таъкидланди.

Ярмаркада тумандаги корхона, ташкилот ва муассасалар, фермер хўжаликлари, тадбиркорлик субъектлари томонидан 45 бўш иш ўрни тақдим этилди. Тадбир давомида 20 фуқарога ишга жойлашиш учун йўлланма берилди, 3 иштирокчи тадбиркорлик фаолиятини бошлаш учун банкдан имтиёзли кредит оладиган бўлди.

— Коллежнинг охириги босқичида таҳсил олмақдан, — дейди Нурсултон Айтжанов. — Ярмаркада қатнашиб, ўз бизнесини бошлаш ниятида хужжатлар топширдим. Банк томонидан бериладиган имтиёзли кредит эвазига ишлаб чиқаришни йўлга қўйиб, уч тунгдошимни эш билан таъминлашни мўлжалламоқдам.

Ярмарка давомида мутолаасиз фуқароларнинг меҳнат қонунчилигига оид имтиёз ва кафолатлар бўйича ҳуқуқий билимини ошириш юзасидан суҳбатлар ўтказди.

Жиззах давлат педагогика институти қошидаги "Сайилжой" академик лицейида китоб мутолаасига бағишланган очик мулоқот ўтказилди.

Тадбиркорлар ва ишбилармонлар ҳаракати — Ўзбекистон Либерал-демократик партияси Жиззах вилояти кенгаши томонидан ташкил этилган тадбирда Республика Маънавият тарғибот маркази, Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси вилоят бўлими, Фуқаролик жамияти шаклланишини мониторинг қилиш мустақил институти вилоят ҳудудий бўлини маси вақиллари, профессор-ўқитувчилар, партиянинг "Ёшлар қаноти" фаоллари, ўқувчилар иштирок этди.

— Инсоннинг билими, дунёқарши кенг, мустаҳкам эътиқодли бўлиб вояга етишида китобнинг ўрни бекиёс, — дейди "Сайилжой" академик лицейи директори Ф.Солиева. — Ушбу тадбирни ўтказишдан кўзланган асосий мақсад ҳам, аввало, ёшларда китоб мутолаасига қизиқишни янада оширишдир.

Тадбирда "Ёшлар ва таълим", "Ёшлар ва ижод" мавзуларида видеоярқалар намойиш қилиниб, китоблар кўргазмаси ташкил этилди.

М.Ломоносов номидаги Москва давлат университетининг Тошкент шаҳридаги филиалида "Ўзбекистон — умумий уйимиз" дўстлик ва маданият фестивалининг Тошкент шаҳар босқичи ўтказилди.

Республика Байналмилал маданият маркази, Маънавият тарғибот маркази Тошкент шаҳар бўлими, Тошкент шаҳар маданият ва спорт ишлари бош босқармаси, «Махалла» хайрия жамоат фонди ва «Камолот» ёшлар ижтимоий ҳаракати Тошкент шаҳар кенгашлари ҳамкорлигида ташкил этилган тадбирда пойтахтимиздаги миллий маданият марказлари, давлат ва жамоат ташкилотлари вақиллари иштирок этди.

— Ўзбекистонни ҳаммамиз қадрлаймиз, — дейди Тошкент шаҳар қозоқ миллий маданият маркази раиси Т.Холбоев. — Бу ерда барча миллат вақилларининг ўз тили, маданияти, урф-одатларини асраб-авайлаш, ривожлантириши ва келгуси авлодларга етказиши учун зарур шароитлар яратилган.

Миллий маданият марказлари бадийи жамоаларининг тинчлик, дўстлик, меҳр-оқибат ва баргиреклигини тараннум этувчи куй-кўшиқлари йирилганларга манзур бўлди.

Фестивал доирасида тасвирий санъат асарлари, миллий либослар, хунармандлик маҳсулотлари кўргазмалари намойиш қилинди.

Анджонда "Илм-фан ютуқлари — тараққиётнинг муҳим омил" мавзуида мулоқот бўлиб ўтди.

Вилоят олимларининг илмий салоҳиятини янада ошириш, илмий-тадкиқот ишлари қўламини кенгайтириш, илм-фан ютуқларини амалиётга татбиқ этиш борасидаги ишлар самарадорлигини ошириш масалалари муҳокама қилинди.

Тадбирда илм-фан соҳасини ривожлантириш, унинг моддий-техник базасини мустаҳкамлаш, сифат жиҳатдан юқори даражага кўтариш, илмий-тадкиқот ишлари самарадорлигини ошириш, бу борада халқаро ҳамкорлигини кенгайтириш, илгор хорижий тажрибаларни ўрганиш ва ишлаб чиқаришга татбиқ этишни шиддат билан ўзгараётган давр такозо этаётгани таъкидланди.

Олимлар конструкторлик-технологик ташкилотлар, инновация марказлари ташкил этиш, илм-фанга асосланган янги технологияларни жорий этувчи корхоналарга, хусусан, фермер хўжалиқларига имтиёз ва преференциялар бериш, иқтисодий ривожлантиришга хизмат қиладиган муҳим устувор тадкиқотларни қўллаб-қувватлаш, катта тажриба ва салоҳиятга эга олимлар мактабини яратиш, халқаро илмий марказлар, хорижий олий ўқув юрталари билан илмий ҳамкорлигини мустаҳкамлаш, ёш олимларнинг илмий изланишлари учун кенг имкониятлар яратиш юзасидан фикр-мулоҳазаларини билдирди.

ЎЗА ва махсус мухбирларимиз материаллари асосида тайёрланди.

Илм-фанга эътибор

Ватан тараққиёти ва равнақига хизмат қилади

Илм ахли кадрланган, фан истиқболли ва равнақига юксак эътибор қаратилган даврларда юртимизда изчил тараққиёт ва ривожланиш кузатиладиган тарихий солномада юз берган Ренессанс, яъни уйғониш даври ҳам бевосита илм-фанга юксак эътибор билан боғлиқ. Ватанимиз тарихида дастлабки тамаддун IX—XII асрларда рўй берган бўлса, иккинчи босқич Соҳибқирон Амир Темур ва теурийлар даврига тўғри келади. Баралла айтиш лозимки, илм-фан равнақининг учинчи босқичи давлатимиз мустақилликка эришган палладан бошланди.

Ушбу босқичларга назар ташласак, улардаги умумий жиҳатлардан бири — илм-фан равнақига давлат миқёсида эътибор қаратилгани ва ҳимийлик қилинганда яққол кўринади. Хоразмшоҳ Маъмун, Буюк Соҳибқирон Амир Темур, Мирзо Улугбек каби соҳиб салтанатлар мамлакат тараққиёти учун илм-фаннинг аҳамияти нечоғлиқ улкан эканини тусунган, илм ахлига етарли шарт-шароитларни яратгани туфайли мамлакат обод бўлган, райат фаровон умргзаронлик қилган.

Кунги кеча Президентимиз Шавкат Мирзиёевнинг Ўзбекистон Фанлар академияси аъзолари, илм-фан намояндалари билан учрашувини телевизор орқали диққат билан кузатар эканман, кўз олдимда кўҳна ва яқин тарих қайта гавдалангандек бўлди: Маъмун академиясида Хоразмшоҳнинг олимлар билан мусохабаси, Мирзо Улугбекнинг биринчи мадраса очилишида олим мулоқотлари билан суҳбати, Биринчи Президентимиз Ислоҳ Каримовнинг мустақиллик арафасида Фанлар академияси олимлари билан учрашуви...

Юртимиз илм-фан намояндалари билан мулоқот асосида давлатимиз раҳбари Шавкат Мирзиёевнинг Ўзбекистонда илм-фанни янада ривожлантириш учун зарур шарт-шароитларни яратиш борасидаги ўринли таклиф ва мулоҳазалари, жумладан, "Мамлакатимизда юқори салоҳиятга эга, жадалли олимлар кўп. Улар ўз мактабларини яратиши, шоғирдлар тарбиялаши лозим. Ёш авлодни салоҳиятли кадрлар этиб тарбиялашдаги биринчи босқич — мактаб таълимини тубдан такомиллаштириш, илмий кадрлар ва юксак малакали мутахассислар тайёрлаш жараёнининг узлуksизлигини таъминлаш зарур. Бу йўлда ҳеч нарсани аямаймиз", деган сўзлари ёш тадкиқотчи сифатида мени гоят тўлқинлантирди. Президентимиз ўз сўзида фан, таълим ва ишлаб чиқариш интеграциясини янада такомиллаштиришга урғу бергани илм-фан ходимлари олдига янги вазифаларни қўйди. Зеро, бу уликнинг уйғунлиги, муаноаб тарзда ривожланиши таъ-

Munosabat

хон миқёсида эътироф этилган олимлар кўп. Улар ўз мактабларини яратиши, шоғирдлар тарбиялаши лозим. Ёш авлодни салоҳиятли кадрлар этиб тарбиялашдаги биринчи босқич — мактаб таълимини тубдан такомиллаштириш, илмий кадрлар ва юксак малакали мутахассислар тайёрлаш жараёнининг узлуksизлигини таъминлаш зарур. Бу йўлда ҳеч нарсани аямаймиз", деган сўзлари ёш тадкиқотчи сифатида мени гоят тўлқинлантирди. Президентимиз ўз сўзида фан, таълим ва ишлаб чиқариш интеграциясини янада такомиллаштиришга урғу бергани илм-фан ходимлари олдига янги вазифаларни қўйди. Зеро, бу уликнинг уйғунлиги, муаноаб тарзда ривожланиши таъ-

Таълим сифатини ошириш йўлида

Тошкент вилояти халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш институтида таълим самарадорлигини юксалтиришда замонавий методлардан фойдаланишнинг аҳамиятига бағишланган ўқув-семинар ташкил этилди.

Республика таълим маркази, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети, вилоят халқ таълими босқармаси ҳамкорлигида ташкил этилган семинарда педагог олимлар, вилоятдаги "Маҳорат мактаблари" тренер-ўқитувчилари қатнашди.

Тадбирда сўзга чиққанлар таълим сифати ва самарадорлигини оширишда "Маҳорат мактаблари" фаолиятини янада кучайтириш, ўқитувчиларнинг касбий компетентлигини ошириш, замонавий педтехнологиялардан фойдаланиш ва келгусидаги вазифалар юзасидан фикр билдирдилар.

— Фан ўқитувчиларининг "Маҳорат мактаби"га қамраб олиниши дарсларнинг сифатига бе-

восита таъсир кўрсатиб, ўқувчиларнинг замона талаблари асосида билим олиниши таъминланади, — дейди Республика таълим маркази директорининг ўринбосари Меҳринисо Пардаева. — Бунни ўқитувчиларнинг кўргазмали воситалар, янги педагогик ва ахборот технологиялари, мультимедия воситалари, таълимий порталлардаги электрон дарсликлардан фойдаланиш қўнимчаси ортаётгани мисолида кўриш мумкин. Хусусан, вилоятдаги "Маҳорат мактаблари" фаолиятининг самараси ўларок, ўтган ўқув йилларидаги нисбатан ўқувчиларнинг ўзлаштириш даражасида ўсиш кузатилди. Биология, география, физика, математика ва информатика сингли фанлардан ўқитиш сифати яхшиланиши фан олимиядалари ҳамда билимлар беллашуви натижаларида кўзга яққол ташланди.

Барча умумтаълим фанларидан ташкил этилган шўба йиғилишларида методистлар ва профессор-ўқитувчилар томонидан машғулотлар олиб борилди.

Илхом ЖўРАЕВ, "Ma'rifat" мухбири

Билимлар синови

Ўқувчилар орасида фанлар бўйича билимлар беллашувида иштирок этиб, салоҳиятини синаб кўришни истовчилар йилдан-йилга ортаётгани кузатиладиган. Бу педагогларнинг ўқувчи қобилияти ва иқтидорини куйи синафлардан бошлаб аниқлаш ва ривожлантириш йўлидаги сай-ҳаракатлари самара бераётганидан далолат.

Бу ҳолат нафақат ўқувчиларнинг соғлом рақобатга кири-

штиб, билим олишга иштиёқини оширяпти, балки фанларни қай даражада ўзлаштираётганини тахлил қилиш ва шу орқали бўшлиқларни баргараф этиш учун аниқ чоралар ишлаб чиқиш имконини яратмоқда.

Олмасор туманидаги 219-мактабда ўтказилаётган билимлар беллашувининг 1-босқичида 200 га яқин ўқувчи

иштирок этиб, ўз билимини синаб кўрмоқда.

— Тўрт босқичли беллашувлар орқали ўқувчиларнинг ДТСда белгиланган билимларни ўзлаштиришини мониторинг қиламиз, тахлил этиб, ишимизни жонлантиришга интиламиз, — дейди муассаса директори Раъно Раҳимова. — Беллашув қатнашчиларини рағбатлантириш орқали ўқувчиларнинг фанларни ўзлаштиришга бўлган қизиқиши янада ортади.

Бурҳон РИЗОҚУЛОВ олган сурат.

2017-yil 7-yanvar, № 2 (8963)

ТОБЛАНИШ ВА УЛФАЙИШ МАКТАБИ

(Давами. Боши 1-бетда.)

— Режага мувофиқ, муддатли ҳарбий хизматчилар билан тактика, ўқ отиш, муҳандислик, алоқа, саф тайёргарлиги, ҳарбий ҳуқуқ, умумҳарбий низомлар, оммавий киргин куролларидан химояланиш сингари йўналишлар бўйича машғулотлар ўтказилади, — дейди билим юрти катта офицери, майор Суҳроб Сулаймонов. — Сержант ва офицерлар машғулотларни ўтишда илғор педагогик технологиялар, интерфаол усулларни кенг қўлайди. Аскарлар ётоқхоналари, дам олиш хоналари замонавий маиший техника, зарур жиҳозлар билан таъминланган. Уларнинг озик-овқат раціонидан гўшт, балик, сут ва зарур витамин, минералларга бой бошқа маҳсулотлар, таомлар ўрин олган. Бу

ларнинг барчаси ўғлонларнинг хизматни аъло даражада ўташига хизмат қилмоқда.

Билим юртининг хилма-хил адабиётлар билан тўла кутубхонаси ҳаммашга жамум. Зиё масканидан махсус адабиётлардан тортиб даврий нашрларнинг энг сўнгги сонларигача топиш мумкин.

— Китоб фонди доимий равишда янгилашиб, тўлдирилиб борилмоқда, — дейди етакчи кутубхоначи Одина Мамажонова. — Масалан, 30 мингдан зиёд ўзбек ва жаҳон адабиёти намуналари ўрин олган «Бадиий адабиётлар» бўлими жавонлари ҳар йили мингга яқин янги асар билан бойимоқда. Бу Ватан химоячиларининг маънавий дунёсини янада бойитиш, уларда теран ва кенг дунёқараш шаклланишига хизмат қилмоқда.

Юрт посбонларининг ён-атрофимизда кечаётган воқеа-ҳодисаларга нисбатан дахлдорлик туйғусини шакллантириш ва мустаҳкамлаш, уларда фаол ҳаётий позицияга эгалик ва ватанпарварлик ҳиссини тарбиялаш — муҳим вазифа. Бу ҳарбий қисм ва бўлимларда олиб борилаётган маънавий-маърифий тайёргарлик машғулотлари самарадорлигига ҳам боғлиқ.

— Маънавий-маърифий тайёргарлик хоналарининг зарур анжом ва воситалар, газета ҳамда журналлар, турли адабиётлар билан жиҳозланиши аскарларнинг билими ва салоҳиятини ошириш, маънавий дунёқарашини шакллантиришга хизмат қилади, — дейди лейтенант Сардор Тоҳиров. — Машғулотларни қизиқарли олиб бориш кўп жиҳатдан машғулот

раҳбарининг тажрибаси, билим ва маҳоратига боғлиқ. Демак, ҳар бир машғулотга пухта тайёргарлик кўриш, кўшимча манба ва адабиётлардан фойдаланиш, шунингдек, мавзуга оид баҳс-мунозаралар, давра суҳбатлари янги маълумотларни ўзлаштиришда қўл келади.

— Армия одами буткул ўзгартиради экан, — дейди оддий аскар Бекзод Маҳаматов. — Ҳар қандай вазифага масъулият билан ёндашиш, бошлаган ишни охиригача етказиш, жамoadошларни қўллаб-қувватлаш, ақлий салоҳиятини ошириб бориш ва жисмоний баркамолликка эришиш учун тинимсиз меҳнат қилиш, ташаббускор ва интилувчан бўлиш зарур. Турли вилотлардан келган йигитлар — сафдошлар билан дўстлашдим. Командирларимиз-

нинг гамхўрлиги ва дўстона муносабати кўпчилигимизда ҳарбийликка бўлган қизиқишимизни тобора оширмоқда. Армия ҳақидаги таассуротларим кун, машғулот сайин бойиб бормоқда. Тўғриси айтганда, эндиликда ўзимни ҳарбийликдан бошқа соҳада тасаввур ҳам қилмаيمان.

Бекзоднинг ҳарбийларга хос дадиллик, қатъий ишонч билан айтган сўзларини тинглаб, Ватанимиз сарҳадларни химоя қилиш ёшларимизнинг олий мақсадларидан бирига айланганига яна бир қарра ишонч ҳосил қиласиз. Бу мустақиллик тўфайли дунёқарашимиз, онғу тафаккуримиз ўзгарганидан, етук ва баркамол, мустақил фикрлайдиган, юрт тинчлиги, халқ хотиржамлигини таъминлашни шарафли бурч, деб биладиган янги авлод камол топганидан далolat беради.

Бекзод БЕЗОЗОВ,
ЎЗА мухбири

14-yanvar — Vatan himovachilari kuni

Эндигина 1-синфга қадам қўйган ўғил болалар синфхона эшигидан “урийқит” қилиб кириши, нозиккина қиз болаларни туртиб, кўполлик қилиши кўпчилик ҳамкасбларимизга таниш манзара. Тажрибамдан маълумки, бундай ҳолларда оддийгина танбехнинг ўзи билан улар қалбда йиғитлик гурурини, ор-номусини уйғотиш, тартибга ўргатиш мушкул. Яхши тарбия олган бола таълим жараёнида ҳам намунали бўлади. Қолаверса, педагог учун инсоний фазилатларга эга бўлмаган, она-юрти тинчлиги учун қайгурмаган, ўзлигини англамаган, ғурур, ор-номус туйғуларидан йироқ бўлган ўсмирларни воқea етказиш деҳқоннинг бир умр қудуқ қазиб, сув чиқара олмаслиги билан баробардир. Шу боис тарбиавий соатда “урийқит”га мойил болақайларни доскага қатор қилиб, савол бердим:

Хонадонимиз ўғлони — Ватанимиз посбони

— Қани, йигитлар, айтинг-чи, орангизда ким кучли экан-а?

Уларнинг деяри хаммаси кўл кўтариб, олдинга чиқди.

— Баракалла! Келажакда ким бўлмоқчиси?

— Ҳувчилар бирин-кетин аскар, Ватан химоячиси, учувчи... дейишди. Шунда уларнинг бошини силаб дедим:

— “Офарин! Хаммангиз кучли, жасур, мard болаларсиз. Сиз келажакда “Ватан химоячиси” деган шарафли номга сазовор бўласиз. Аввало, ўз уйингизни, оилангизни, ота-онангиз ва опа-сингилларингизни, синфдошларингизни химоя қиласиз. Уларга озор етишига асло йўл қўймайсиз. Шундай экан, ботир ўғлонларим, синфимиздаги қиз болаларни ҳам асраб-авайлаш, уларни хурмат қилиш сизнинг бурчингиз!

Ғалим тугамасидан Жасур исми зийрак ўқувчим: “Устоз, энди қизларни турткиламаймиз”, дея бошини эгди. Эртаси кuni қиз болаларни аввал ўтказиб, тартиб сақлаб, турнақатор турган йиғитчаларни кўриб, тарбиавий дақиқалар ҳавога учмаганидан қувондим.

Ўқувчилар, айниқса, ўғил болалар қалбиде ёшлигидан ғурур, ростгўйлик, камтарлик, мardлик, ватанпарварлик туйғуларини шакллантиришга нafaқat тарбиавий соатлар, балки ҳар бир дarsда эътибор қаратман. Биз давлат таълим стандартларида белгиланган билимлар билан

бирга ахлоқий фазилатларни ҳам ўқувчилар онгига сингдириш ишидан бир фурсат бўлса-да чекинмаслигимиз керак. Чунки ғоявий ва тарбиавий жиҳатдан мўрт айрим ёшлар қиёфасида жирканч, худбин манзаралар гувоҳи бўлаямиз. Ҳатто Ватанимизга хоинлик қилаётганларнинг учраётгани биз, муаллимларнинг бошимизни ерга эгиб қўяди...

“Ўқиш”, “Одобнома” дарсликларида деяри барча материаллар ўқувчиларни инсоний фазилатларга ошно этади. Олайлиқ, 1-синф “Одобнома” дарслигидаги “Жасур йигит” матни билан таништириб, ўқувчиларимдан чин йиғитга таъриф беришини сўрадим. Уларнинг ҳар бири жавоб беришга шошилди. Уйинқароқ Нозимжони жойидан тургаздим. Ўғил болаларга хос барча фазилатларни санаб берганидан сўнг, ўзи ҳам шундай бўлишга сўз берди.

2-синфда одобнома дарсида эса ўқувчиларимнинг “Ёлгоннинг умри қисқа”, “Сўзлашим одоби”, “Дўстлиқни қадрланг” бўлимларидан олган билимларини синаш мақсадида кичик матн тузиб, ёзиб келишни топширдим. Шунда Бехрузнинг “Мен “Ёлгоннинг умри қисқа” бўлимидаги “Шокиржон” ҳикоясидан ёлгон сўзлаш ёмон одат эканлигини, бир кун келиб ёлгон, албатта, фoш бўлиб қолишини, ёлгон гаплар янги-янги ёлгонларни бошлаб келиб, оқибатда кичининг қаддини эгиб қўйишини билиб олдим. “Ватан хоинлари ҳам ёлгончилардан

пайдо бўлади”, деган жумлаларини таълимий маънода таъбириладим.

Шу синф “Ўқиш” дарслигидаги Искандар Раҳмоннинг “Ватан — меҳр кўргони” шеърини ўрганишини мультимедиа тарзда ташкиллаштирдим. Болажонларнинг экрандаги Ватан химоячиларининг шахдам қадамларию алп қомати, мағрур бошини кузата туриб, уларга чин дилдан ҳавас қилаётгани сезилиб турарди. “Тинчлик ҳақидаги қўшиқ”ни ҳам завқ билан тинглашди. “Йигитнинг зўри юрт кўрир” мақолини катакчаларга тўғри жойлаштирган Музроб келажакда ҳарбий бўлишни, Ватани учун эр-

A) Алишер Навоий, Ибн Сино, Аҳмад ал-Фарғоний.

Б) Имом ал-Бухорий, Беруний, Камолиддин Бехзод.

Д) Жалолиддин Мангуберди, Амир Темур, Бобур.

3. Амир Темур лашкар тузишда ва навкар танлашда нималарга эътибор қаратган?

A) Бўй-баси, юз тузилишига.

Б) Чапдастлигига ва ақл-заковатига.

Д) Ҳийла-найранг ишлатишига.

14 январь — Ватан химоячилари кунига бағишланган “Балли, йигитлар” тадбирини ташкил этганимда, иштирокчи ўғил болалар куйидаги анкета саволларига жавоб беришди:

1. Қайси эртақлардаги мard, жасур, довурак, ботир қаҳрамонларни биласиз?

2. Ватан озодлиги йўлида жонини фидо қилган буюк боболаримиздан кимларни биласиз?

3. Чингизхонни ҳайратда қолдирган буюк хоразмлик саркарда ким?

4. Йигит киши қандай бўлиши керак?

5. Мабодо, сеҳрли қалпоқчани топиб олсангиз, нима қилган бўлардингиз?

6. Спортнинг қайси тури билан шуғулланасиз?

7. Отангизнинг қайси хислатларини қадрлайсиз?

8. Тўрт йил мобайнида ўзингизда қандай фазилатлар пайдо бўлди деб ўйлайсиз?

Қатнашувчиларнинг маъноли, мазмунли жавоблари, уларда ҳозирдан чин ўғлонлик хислатлари шакллангани ҳакамлар ҳайъатини ҳайратга солди. Айниқса, шеър ёзишни машқ қиладиган Жаҳонгирнинг отасига атаб ёзган шеъри йиғилганларга манзур бўлди.

Шу каби дарс ва дарсдан ташқари машғулотларда ўқувчиларни мard ва жасурлик фазилатларига ошно етишимиз мумкин. Оқу қорани энди-гина таниётган бола қалбига фақат яхшилик уруғини қадаш, ёт ғоялардан асрашда ота-аналар, маҳаллақўй билан мунтазам алоқада бўлиши ҳам мақсадларимиз рўйбени таъминлайди. Унутмайлик, бугун хонадонимизда улғаяётган ҳар бир ўғлон, мактаб партасидаги ёш йигит бизнинг химоячиларимиз, Ватан посбонлари бўлиб етишади. Бунинг учун биз ўқитувчилар доимо масъулимиз.

Дилноза НАРУЗИЛAEBA,
Вобкент туманидаги 21-мактабнинг бошланғич синф ўқитувачиси

Chuqur bilim va yuksak tafakkurli avlod – kelajagimiz

Yanvar — ijtimoiy fanlar (tarix, davlat va huquq asoslari) o'yligini o'tkazish yuzasidan tavsiya

Mustaqillik yillari xalqimiz uchun o'zlikni anglash, ma'naviy-ruhii tiklanish davri bo'ldi. Vatanimizning qadim va shonli tarixiga, xalqimizning boy ma'naviy va madaniy merosiga munosabat tubdan o'zgardirdi. Ta'lim muassasalarida ijtimoiy fanlarning samarali o'qitilishi natijasida farzandlarimiz shunday ruhda kamol topib, ilm-fan sirlarini chuqur o'rganib bormoqda. Umumta'lim muassasalarida yanvar — ijtimoiy fanlar (tarix, davlat va huquq asoslari) o'yligini yuqori saviyada o'tkazish o'g'il-qizlarimizni yurtga sadoqat, ona Vatanga muhabbat ruhida tarbiyalash borasidagi ishlarni jadallashtirishga xizmat qilishi shubhasiz.

Fan o'yligini o'tkazishda o'quvchilar qalbi, ongi va shuurida shakllanishi lozim bo'lgan quyidagi jihatlar nazarda tutiladi:

– yurt ozodligi va oila obodligi, turmush farovonligi, tinch va erkin hayotga erishish, har bir insonning o'z hayotidan mamnun bo'lib yashashi uchun mamlakatimizda barcha imkoniyatlar, zaruriy shart-sharoitlarning mavjudligini anglash;

– o'z Vatanning munosib farzandi bo'lish, atrofidagi voqea-hodisalarga sergak bo'lish, ularga nisbatan o'z munosabatini bildira olish;

– kelajakka ishonch bilan dadil qadam tashlash ruhini shakllantirish;

– "ommaviy madaniyat" g'oyalari umuminsoniy qadriyatlariga zid ekanligini anglash;

– Vatanimiz tarixi jahon tarixining ajralmas qismi ekanligini tushunib yetish;

– Mustaqillik o'z-o'zidan qo'lga kiritilmaganligi, u tinimsiz kurashlar va juda katta fidoqatning natijasi ekanligini tushunish va uni qadrlash.

Fan o'yligini o'tkazish rejasini shakllantirishda quyidagilarga e'tiborni qaratish tavsiya etiladi:

1. Viloyat metodika markazi fan o'yligini tashkil etish yuzasidan namunaviy reja tayyorlashi va uni amalga oshirish chorasida tadbirlarini ishlab chiqish.

2. Viloyat miqyosida barcha umumta'lim muassasalarining ijtimoiy fanlar metodbirlashmalari rahbarlari uchun o'quv-seminarlar tashkil qilish.

3. Maktabdagi tarix, davlat va huquq asoslari fani bo'yicha uslubiy birlashmaning yillik ish rejasida fan o'yligi uchun belgilangan o'n kunlik tadbirlarni belgilash, reja va dasturlarni ishlab chiqish.

4. Fan o'yligining birinchi o'n kunligi o'quvchilarning qishki ta'til kunlariga to'g'ri kelishi munosabati bilan ushbu kunlarni mazmunli tashkil etib, keyingi yillarda barpo etilgan zamonaviy binolar, joylardagi tarix, o'lakshunoslik muzeylari, tarixiy qadamjolariga sayohatlar uyushtirish.

5. Ta'til kunlari fan bilan bog'liq turli tanlovlarni tashkil qilish.

6. Tarixiy adabiyotlarni o'qish yuzasidan kitobxonlik kechalari, "Men sevgan qahramon" kabi davra suhbatlari uyushtirish.

7. Fan arboblari, olimlar, arxeologlar, huquqshunoslar, joylardagi ichki ishlar va adliya idoralari xodimlari bilan uchrashuvlar tashkil qilish.

8. Yuqori sinf o'quvchilari o'rtasida "Eng yaxshi referat taqdimoti"ni o'tkazish.

9. "Qadriyatlar — mahalladan boshlanadi", "Obod mahalla, obod oila, obod ta'lim muassasasi" mavzularida insholar tanlovi tashkil etish.

10. Ota-onalar majlislarida huquq-tartib idoralari xodimlari, psixologlar ishtirokida "Farzandim — mening kelajagim", "Voyaga yetmaganlar o'rtasida huquqiy tarbiyani amalga oshirishning dolzarb muammolari" mavzularida uchrashuvlar o'tkazish.

11. Oylik yakunida fan o'yligini ta'lim muassasalarida, viloyat, tuman (shahar) metodistlari tomonidan tarix, davlat va huquq asoslari fanini o'qitish samaradorligini oshirishga qaratilgan metodik tavsiyalar, tadbir senariylari, dars ishlanmalari, test va nazorat ishlari to'plamlari tayyorlanishi zarur.

Oylik davomida O'zbekistonning Birinchi Prezidenti Islom Karimovning "O'zbekiston mustaqillikka erishish ostonasida" nomli kitobi, O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 20 yilligiga bag'ishlangan tantanali marosimdagi "Inson manfaat, huquq va erkinliklarini ta'minlash, hayotimizning yanada erkin va obod bo'lishiga erishish — bizning bosh maqsadimizdir" nomli ma'ruzasidan foydalangan holda fan o'qituvchilari va o'quvchilari uchun konferensiyalar tashkil etish tavsiya qilinadi.

Oylik doirasida o'qituvchilar "Dunyo dinlari tarixi" faniga oid ma'lumotlarni berishga alohida e'tibor qaratishi darkor. Bu yoshlarning "ommaviy madaniyat", "odam savdosi", diniy ekstremizm va missionerlik tuzog'iga tushishning oldini olishda muhim o'rin tutadi. Shuningdek, diniy bag'rikenglik g'oyalari qaratilgan tadbirlar salmog'ini kengaytirishga ham alohida e'tibor berish tavsiya etiladi.

Oylik davomidagi mashg'ulotlarni interfaol usullar, ilg'or pedagogik texnologiyalar asosida tashkil qilish lozim. Ayniqsa, multimedia vositalaridan keng foydalanish zarur. Masalan, 7-sinf "O'zbekiston tarixi" o'quv dasturining 3-chorakdagi "Movarounnahrda mustaqil davlatlarning tashkil topishi" nomli bobida berilgan mavzularni o'tishda o'sha davr to'g'risidagi ilmiy-ommabop, hujjatli filmlardan foydalanish, mavzuga oid boshqa maqolalarni to'plash, ularni taqqoslash va ilmiy asoslanganini ajratish lozim.

O'quvchilar qalbiga vatanparvarlik ruhini singdirish uchun Vatan haqida turli badiialar, "Shahar sog'inchi", "Qishlog'imni sog'indim" mavzusida kichik hikoyalar tuzish, o'qib berish lozim. Hikoya yakunida "Vatanni o'quvchilar ta'rif beradilar. Shuningdek, "Hikoya qahramoni kabi siz ham o'z uyingizni, mahallangizni, shahringiz yoki qishlog'ingizni sog'inganmisiz?", "Vatan sog'inchi deganda nimani tushunasiz?" kabi savollar berilib, o'quvchilardan javob olinadi.

Fan o'qituvchilari yangi darsga tayyorgarlik jarayonida mavzu yuzasidan quyidagicha tayanch konseptni tuzib olishi lozim:

Umumiy mazmunga ega bo'lgan savollar	Savollar
Savol to'liq javobni talab qilmaydi, mavzuni o'rganishga yordam beradi.	1.
Tanlangan savollar bir nechta fanga aloqador bo'lib, fanlararo bog'liqlikni shakllantirishga yordam beradi.	2.
O'quvchilarni mustaqil fikrlashga yo'naltiradi.	3.
Har bir o'quvchiga tushunarli, ravon hamda do'stona ruhda bayon qilinadi.	4.
O'quvchilarning bilimida mavjud bo'lgan ehtiyojlarni hamda ularning qiziqishlarini aniqlashga imkoniyat beradi.	
Mazmunga aloqador va o'zida muayyan muammoni aks ettirgan savol	
Bitta aniq javobga ega bo'lmaydi.	1.
Bir nechta to'g'ri va bir-biriga nomutanosib javoblar ham bo'lishi mumkin.	2.
Savollar ijtimoiy hayot bilan bog'liq bo'ladi.	3.
O'quvchilarni fikrlashga undaydi.	4.
Davlat ta'lim standartlarida belgilangan ko'nikma va malakalarni shakllantirishga xizmat qiladi.	
O'rganilayotgan mavzuning asosini tashkil qiladi.	
Javobi aniq bir yo'nalishga qaratilgan savol	
Javobi aniq bo'ladi.	1.
Mavzuga oid asosiy tushunchalarni o'zida mujassamlashtiradi.	2.
Davlat ta'lim standartlarida belgilangan bilimlarni egallashga yo'naltiradi.	3.
Mavzu bo'yicha davlat ta'lim standartlarining talablari	
Bilim	
Ko'nikma	
Malaka	
O'quv maqsadi	
Maqsad aniq belgilanadi.	
O'quvchilar nafaqat biror vazifani bajarishlari, balki nimani o'rganishlari belgilanadi.	
Mavzuning tarbiyaviy maqsadi aniq ko'rsatiladi.	
Ta'limning qaysi tomonlarini rivojlantirib borish kerakligi bayon etiladi.	
Mavzuni mustahkamlash uchun topshiriqlar	
Mavzuga oid qonun hujjatlaridan namunalarning mazmunini o'rganish;	
Test topshiriqlari;	
Boshqotirmalar;	
Sitatlar;	
Kazuslar	
O'quvchilar faoliyatini baholash (berilgan topshiriq mazmunidan kelib chiqadi)	
Berilgan topshiriqni bajarishda:	
Fikrini aniq va to'g'ri ifodalay olish;	
Mavzuni hayotiy misollar bilan bog'lash;	
Nazariyalar yoki qonuniyatlar asosida tushuntirish;	

· Mavjud qonunlar bilan bog'lay olish;	
· Testlarni to'g'ri yechish va hokazo.	
Uyga vazifa	
· Mavzu yuzasidan berilgan topshiriqlarni bajarish;	
· Kelgusi mavzu yuzasidan ma'lumotlar bazasini shakllantirish va hokazo.	

Taklif qilingan tayanch konsept an'anaviy dars rejasini tuzishdan biroz farq qiladi. Tayanch konsept savollarini o'qituvchi kompyuterga kiritib qo'ysa, vaqtdan unumli foydalanadi.

Yuqoridagi jadvaldan kelib chiqib, dars jarayonini quyidagi qismlarga bo'lish mumkin:

I bosqich	II bosqich	III bosqich	IV bosqich
Ehtiyojni aniqlash	Ehtiyojni to'ldirish	Mavzuni mustahkamlash	O'quvchilar bilimini baholash, rag'batlantirish
O'quvchilarni faollashtirish	Nazariya yoki qoidalar bilan ishlash	O'quvchilarni mustaqil ishlashga o'rgatish	Yakuniy xulosa chiqarish
Muammoni aniqlash	Qoida yoki nazariya nima uchun qabul qilinganligini aniqlash (amaliyot bilan bog'lash)	Uyga vazifa	

O'quvchilarning tarixiy bilimlari bilan birga huquqiy madaniyatini ham yuksaltirib borish lozim. Fan o'yligini doirasidagi tadbirlarda davlat va huquq asoslari fanidan testlar bergan holda bilimlarini mustahkamlash yaxshi samara beradi. Testlarni tuzishda o'qituvchilar murakkablik darajasi turli bo'lgan savollardan foydalanishadi. Masalan, oson va sodda test topshiriq'i:

1) ... — muayyan hududda yashovchi, o'z ehtiyojlari va manfaatlariga ko'ra ma'lum tarzda birlashgan kishilarning jamoasi.

Nuqtalar o'rimga kerakli so'zni qo'ying.

A) davlat; B) jamiyat; D) xalq; E) huquq.

Vaqtdan unumli foydalanish uchun testlarni quyidagicha shakllantirish ham mumkin:

1	Jamiyatning asosiy bo'g'ini	a	Siyosiy partiyalar, kasaba uyushmalari, faxriylar tashkilotlari, ijodiy uyushmalar
2	Jamoat birlashmalarining qanday shakllari mavjud?	b	oila
3	Muayyan hududda yashovchi, o'z ehtiyoji va manfaatlariga ko'ra birlashgan, kishilarning ma'lum bir tarzda tashkil topgan jamoasi qanday ataladi?	d	ibtidoiy jamoa
4	Jamiyat	e	jamiyat
5	Kishilik jamiyatining ilk bosqichi	f	... odamlarning ijtimoiy qonunlar ustuvor bo'lgan, yuksak shakllangan mustarak birligidir.

Ushbu testda 5 ta savol bo'lib, har birining 5 tadan javob varianti ham bor.

2017-yil 7-yanvar, № 2 (8963)

"Autumn is yellow, winter is white... (куз сариқ рангда, қиш эса оқпоқ...)". Ёқимли оҳангда куйланадиган бу кўшиқ энди мактабга қадам қўйган фарзандларимизнинг сезимли ашулаларидан бирига айланган, десак муболага бўлмайди. Чет тилидаги тарона оҳангини келтиришдан ташқари, сўзларни тўғри талаффуз қилишга тиришаётган ўқувчиларнинг тил ўрганишга ҳаваси, иштиёқи жуда юқори.

1—4-синфлар учун чет тилидан янги дарсликлар, методик қўлланмаларнинг яратилиши, синфларга замонавий мультимедиа воситаларининг етказиб берилиши педагоглар зиммасига ҳам катта масъулият юклайди. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2012 йил 10 декабрдаги "Чет тилларни ўрганиш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги қарори ижросини таъминлаш, бу борада амалга оширилган янги лойиҳалар тўғрисида Халқ таълими вазирлиги таълим стандартларини такомиллаштириш ва илгор педагогик технологияларни жорий этиш бўлими бошлиғи Абдурахим Носиров билан суҳбатлашдик.

Чет тили таълими: Янгилашни ва такомиллашув жараёни давом этади

— 2013-2014 ўқув йилидан республикамиздаги барча умумтаълим мактабларининг 1-синфида чет тиллар (инглиз, немис, француз)ни ўқитиш кенг йўлга қўйилган. 2016-2017 ўқув йилида ҳам буюртма асосида 1-синф ўқувчиларига жами 637,7 минг нусха дарслик, 2-синфлар учун 636,2 минг нусха дарслик ва иш дафтари, 3-синфлар учун 586,2 минг нусха иш дафтари қайта нашр қилиниб, жойларга етказилди. 4-синфлар учун эса инглиз (545,1 минг), немис (24,5 минг) ва француз тили (18,7 минг) дарсликлари ва ўқитувчи китоби ҳамда мультимедиа дисклар янгидан яратилиб, мактабларга етказилди. Адабиётлар дизайни, илмий-методик концепцияси, принципи жиҳатидан ўхшаш, уларда турли халқлар ҳаётини ўрганиш ва таққослаш орқали ўқувчиларда ижтимоий-маданий компетенцияни ривожлантиришга қаратилган методология давом эттирилган. Асосийси, чет тили ўқитувчиларининг мотивациясини янада кучайтириш мақсадида уларнинг тили ўрганилаётган давлатларда малака оширишлари йўлга қўйилди. Айни пайтда Буюк Британиянинг "St. Mark & St. John" университетида малака ошириб қайтган 41 нафар инглиз тили ўқитувчининг тажрибалари оммалаштирилмоқда.

— Бошланғич синф ўқувчиларининг чет тилини ўзлаштириш даражаси давлат таълим стандартларида белгиланган талабларга қай даражада мос келмоқда?

— Умумевропа компетенцияларига асосланган узлуқсиз таълим тизимининг чет тили бўйича давлат таълим стандарт талабларига кўра, бошланғич таълим (4-синф) якунида ўқувчи тил билишининг бошланғич А1 даражасига эга бўлиши кўзда тутилган. Ўқувчилар тилини бу даражада ўзлаштириши учун 1-синфда 150 та, 2-синфда 150та, 3-синфда 100 та ва 4-синфда 100 та, жами 500 та лексик бирлиқни билиши, ўтилган мавзулар доирасида бирламчи савол-жавобларда иштирок эта олиши лозим. Бу ҳолат жорий ўқув йили бошида республикамиздаги 70 та мактабда мониторинг қилин-

ганда: 2—4-синфларда чет тилини ўзлаштириш даражаси ўртача 76,1 фоизни (2-синфда 76,4; 3-синфда 76,2; 4-синфда 76,4 фоиз) кўрсатди. Бу натижаларга асосан давлат таълим стандартлари талабларининг ўқувчилар томонидан ўзлаштирилиши қониқарли дейиш мумкин, янада яхшироқ бўлиши учун қуйидаги ишларни бажаришимиз керак:

— туманларда чет тили методистларининг фаолиятини кучайтириш, мактаб раҳбарларининг чет тили ўқитувчилари дарсини назорат қилишини таъминлаш;

— берилган техник воситалардан, дарслик мажмуаларидан самарали фойдаланиш, мактаб раҳбарияти ва фан ўқитувчиларининг ўзаро дарс кузатувини йўлга қўйиш;

— ўқитувчилар ҳар ҳафталик малака ошириш курсларида фаол қатнашиши учун шароит яратиш, мактаб ва ота-она ҳамкорлик педагогикасини тўғри йўлга қўйиш.

— Умумтаълим муассасаларини чет тили мутахассислари билан таъминлаш ва уларнинг малакасини ошириш масаласига қай даражада аҳамият қаратилмоқда?

— Юртимиздаги мавжуд

9692 та умумтаълим мактабидан 23 минг 390 нафар ўқитувчи инглиз тили, 3 минг 300 нафари немис тили, 2 минг 283 нафари француз тили, 53 нафари бoshqa чet tillardan дарс бериб келмоқда. Уларнинг 1 минг 275 нафари олий тоифали, 4 минг 419 нафари 1-тоифали, 11 минг 37 нафари 2-тоифали ва 12 минг 295 нафари мутахассис ўқитувчилар ҳисобланади. Давлат тест марказининг синовларидан муваффақиятли ўтган 1700 нафар чет тили ўқитувчиси ойлик маошига қўшимча 15—30 фоизлик устама олмақда. Қолаверса, кейинги уч йил мобайнида олий таълим му-

Британия университетларига юборилмоқда.

— Дарслик мажмуаларига ота-она ва ўқитувчи ҳамкорлиги бўйича иш дафтари, қўшимча машқлар ва ўқувчи билимини белгиловчи "Progress check" дарслари киритилган. Бошланғич таълимда чет тилларини ўқитишдаги бундай ҳамкорлик педагогикасидан ўқитувчи ва ота-оналар қай даражада самарали фойдаланимоқда?

— Чет тили таълимини ривожлантириш бўйича жойларда ўтказилаётган тадбирларда бу жиҳатга алоҳида эътибор қаратилмоқда. Ҳамкорлик

Dolzarb mavzu

лайди. 3—4-синфда бу ҳамкорлик бироз сусайиши кузатилади. Бу ҳол болаларнинг ўзлаштиришига ҳам салбий таъсир этади. Шу боис бошланғич синфлар учун ҳар йили иш дафтари чоп этиш ва ундан самарали фойдаланишни таъминлаш чоралари кўрилувчи.

— 2017-2018 ўқув йилида 5-синф чет тили дарсликларининг яратилиши, таълим сифати ва мазмунини такомиллаштириш босқисида амалга оширилиши режалаштирилаётган чора-тадбирлар ҳақида маълумот берсангиз.

— Чет тили таълимига оид қарор ижроси босқичма-босқич амалиётга татбиқ этиб келинмоқда. Чет тили бўйича янги ДТС асосида таълим олаётган 4-синф ўқувчилари 2017-2018 ўқув йилида 5-синфда ўқишни давом эттиради. Бу жараён билан боғлиқ равишда амалдаги инглиз, француз ва немис тили дарсликлари ҳам янги ДТС ва ўқув дастурлари асосида, 1—4-синф чет тили дарсликларининг мантикий давоми сифатида қайта ишланмоқда. Мажмуаларни 2017 йилнинг январь-март ойларида тажриба синовдан ўтказиш кўзда тутилган.

Бундан ташқари, 2017-2018 ўқув йилидан эътиборан, дастурларга қўшимча равишда иккинчи чет тили яъни, 1—4-синфларда инглиз тилини ўқиган ўқувчилар учун француз ёки немис тили, француз ёки немис тилини ўрганган ўғил-қизлар учун инглиз тили қўшимча фан сифатида ўқув режага киритилиши кўзда тутилмоқда. Шу пайтгача умумтаълим мактабларида 5—9-синфларда 510 соат ҳажмида битта чет тили ўргатилган бўлса, бугунги кунда чет тили таълими 782 соатга етди. Ихтисослаштирилган давлат умумтаълим мактаблари, мактаб-интернатлар ва айрим фанлар чуқурлаштириб ўқитиладиган синфлари мавжуд мактабларда соатлар миқдори бирмунча кўпроқ. Яъни, уларнинг ўқув режасига 2—4-синфларда ҳафтаига 3 соатдан, 5—9-синфларда 5 соатдан чет тили дарслари киритилган. Ота-оналар истаги, мактаб раҳбариятининг ташкилотчилик қобилияти, кадрлар имконияти инobatта олиниб, бундай таълим муассасаларида иккинчи тил таълимини жорий этиш мумкин. Шундай бўлган тақдирда, юқори синфларда чет тили учун белгиланган жами беш соатдан икки соати иккинчи чет тилини ўқитишга ажратилади. Ҳозир масъул мутахассислар ота-оналарнинг бу борадаги фикри ва ҳудудий имкониятларни ўрганимоқда.

Сир эмас, бундан беш-ўн йил бурун хорижий тилни биладиган ўқувчи-ёшларга дуч келиб қолсақ, астойдил ҳайратланардик. Бугун эса бу биз учун янгилик эмас. Эндиликда чет тилларни мукамал ўзлаштириш, замон талабига мос мутахассисликларни эгаллаш мақсадида ўқиб-изланаётган интилувчан ёшлар юртимизда кўлаб топилди. Zero, давлатимиз томонидан таълим соҳасида амалга оширилаётган кенг қўламли ислохотларнинг барчаси ёш авлодининг илмли бўлиши, дунё билан уршишаётган фарзандларимизнинг бахту камоли, ёруғ ва нури келажаги учун қаратилган. Бундай саъй-ҳаракатлар натижаси жаҳон билан бўйлашаётган ўқувчи-ёшлар ютуқларида, иқтидоридан намоён бўлмоқда.

"Ma'rifat" мухбири Шоира БОЙМУРОДОВА суҳбатлашди.

Хар бир кашфиётнинг яратилиб, амалиётга татбиқ этилиши оддий жараёнлардан бошланади. Кўнгилда ниманингдир таъсирида яратиш иштиёқи пайдо бўлиб, ғоялар туғилади. Фикр сифатида ҳаёли банд этган бу куч билим, ўқув, тажрибалардан қувват олиб, ҳаракатга келади. Тошкент давлат иқтисодий университет талабаси Исмоил Зайниддиновнинг университет миқёсда кенг фойдаланилаётган мобиль илова тизими ҳам талабаларнинг эҳтиёжи юзасидан ишлаб чиқилган.

— Иқтидорли талабанинг бир неча йиллик уриниш ва изланишлари махсули бўлган «iStudent» мобиль иловаси Android Studio дастурлаш тилида яратилган бўлиб, маълумотларни сақлашда MY SQL базасидан фойдаланилади. — дейди университетнинг "Ахборот технологиялари" кафедраси ўқитувчиси Дилмурод Азимов. — Мазкур тизим фойдаланувчиларга бир қатор функционал имконияتلарни яратади. Жумладан, университет эълонлари, дарс жадваллари, таълим даргоҳи ҳаётидан олинган видео ва

яларини мобиль телефонига юклаб олиши мумкин. — «iStudent» мобиль иловаси талабанинг кундалик ҳаётида муҳим ўрин тутди, — дейди 1-босқич талабаси Рўзимурод Қудратов. — Турли сабабларга кўра дарс жадвалида ўзгаришлар бўлиб туради. Тизимнинг бу янгиликлардан ўз вақтида хабардор этиши кечикишнинг олдини олиб, фаоллигимизни оширишга хизмат қилаёттир. Масалан, яқинда "Эълонлар" менюси орқали университетимизда "Билимдон китобхон" танлови ўтказилиши ҳақидаги хабарни

«iStudent»

МОБИЛЬ ИЛОВАСИ

ўқитувчи ва талабаларга енгиллик яратмоқда

фотолавҳалар, электрон китоблар иловага жойлаштирилган бўлиб, бу вақтни тежаш, керакли маълумотларни тез ва осон олишга мўлжалланган. Тизимдаги асосий ойнада олий таълим муассасаси ва мобиль илованинг номи, пастки ойнада эса рўйхатдан ўтувчи талабанинг исм-фамилияси, курси ва ғуруҳи сўралган қатор жойлашган. "iStudent" тармоқда ишлай олиш имкониятига эга бўлгани боис таълим муассасасидаги барча факультетларнинг дарс жадваллари ва маълумотларини киритиш ҳамда ўзгартириш мумкин. Барча маълумотлар серверда сақланади. Тизимдан бир қатор менюларга ўрин ажратилган. "Эълонлар" рукнида таълим муассасаси ҳаётига алоқдор реклама ва эълонлар, янгиликлар жойлаштирилган бўлиб, янги маълумот қўшилса, бу хусусида фойдаланувчининг телефонига хабар келади. "Дарс жадвали"да эса қайси фан қайси хонада, соат нечада бошланиб, қачон тугаши қайд этилган. Айни пайтда давом этаётган дарс номи қизил фонда ажратиб кўрсатилади. "Видеогалерея"да байрам тадбирлари, турли анжуманларнинг видеолавҳаларини кўриш мумкин. "iStudent"га "Кутубхона" менюсининг киритилиши университет ахборот-ресурс марказидаги ижодий изланишларнинг янада кенгайишига туртки бўлди. Негаки, айни пайтда профессор-ўқитувчилар, тадқиқотчилар ва талабалар томонидан адабиётларнинг электрон вариантларини яратишга алоҳида эътибор қаратилмоқда. Тизимдан фойдаланувчи "Кутубхона"га кириш орқали фанларга доир маъруза матнлари ва турли манбаларнинг электрон верси-

олдими ва тадбирда иқтидорини синаб кўриш учун тайёргарлик кўра бошладим. Эътиборли томони, маълумотлар базасини бoшқаришни соддалаштириш мақсадида қулай, тушунарли интерфейс яратилган бўлиб, барча амаллар фойдаланувчи билан мулоқот тарзида, яъни интерактив усулда амалга оширилади. Мазкур автоматлаштирилган тизим ахборот маълумотлар базасини яратиш ва бошқаришда жуда қулай восита ҳисобланиб, таълим муассасасидаги иш унумдорлигини ошириш ва электрон ҳужжат айланиши модулини қўллаш орқали вақтни тежаш, қoғoз сарфини камайтириш, масофадан туриб фойдаланиш ва бошқариш имкониятини кенгайтиради.

— Ахборот технологиялари билан шуғулланиб, "iStudent" мобиль иловаси учун патент олинган бўлган даврда ёшларнинг ихтиролари, интилишларига давлатимиз томонидан катта эътибор қаратилишини ҳар лаҳза ҳис этдим, — дейди Исмоил Зайниддинов. — Университетимизда "Тафаккур синовлари", "Солиқ билимдонлари", "Ёш тарғиботчи" сингари танловларнинг тез-тез ўтказилиши бизни ҳаммаса баҳс-мунозаралар, изланиш ва интилишга рағбатлантириб, ҳаракат қилишга ундайди. Шунингдек, иқтидорли талабаларни жамлаган "Олтин фонд" клубида ташкил этиладиган маҳорат дарслари аудиторияларидан олаётган билимларимизни янада мустаҳкамлаш, самарали ғояларимиз хусусида ўртоқлашиш, янги-янги маълумотларга эга бўлишимизга хизмат қилмоқда.

Ойбуви ОЧИЛОВА,
"Ma'rifat" муҳбири

«Усталар мактаби»

ишлаб чиқариш таълими усталари салоҳиятини оширишга хизмат қилади

Ишлаб чиқариш таълими усталарининг кўпчилиги корхоналарда "суяги қотан" юқори малакаи мутахассислар бўлса-да, педагогик-психологик билимлар етишмаслиги боис ўқув амалиёти чоғида ўқувчи-ўқитувчи муносабатларини тўғри йўлга қўйишда қийналади. Яқинда Фарғона вилоятида тажриба-сенов тариқасида ташкил этилган "Усталар мактаби" бу каби масалаларни ҳал этишга қаратилгани билан эътиборга молик. Вилоятдаги касб-хўнар коллежларида фаолият юритаётган 15 нафар ишлаб чиқариш таълими устаси 72 соатга мўлжалланган ушбу курснинг илк тингловчилари бўлди.

— Ўтган йили тизимда баъзи ишлаб чиқариш таълими усталарида педагогик билим ва кўникмалар етишмаслиги, ўқув-меъёрий ҳужжатларининг мазмун-моҳиятини чуқур билмаслик, ҳужжатларни юриштишдаги айрим қийинчиликлар, ўқув амалиёти машғулотларини ўтказиш учун тайёргарлик кўриш тартиби ва самарали ўтказиш омилларини теран англамаслик, иш бeрyвчи корхоналар билан ҳамкорлик ишларини изчил ташкил қила олмаслик каби камчиликлар аниқланди, — дейди Ўрта махсус, касб-хўнар таълими маркази хузуридаги ахборот-методик таъминлаш хизматиининг етакчи методисти Ботир Ҳайдаров. — Бу каби муаммоларни ҳал этиш, ишлаб чиқариш таълими усталарининг касбий компетенцияларини ошириш мақсадида "Усталар мактаби"ни ташкил этиш эҳтиёжи туғилди. Унинг ўқув дастури касб-хўнар коллежлари ходимларига қўйилган талаблар бажарилишини таъминлашга қаратилган. Мазкур курсда ишлаб чиқариш таълими устаси лавозимига ишга янги қабул қилинган мутахассисларга касб-хўнар

таълими тизими тўғрисида бошланғич маълумот бeрилади. Шунингдек, меъёрий ҳужжатлар билан ишлаш, амалий машғулотларни ташкил этиш ва ўтказиш кўникмаларини шакллантиришга хизмат қилади.

Tashabbus

Тингловчилар машғулотларда педагогика ва психология асослари, касбий амалий фаолиятга доир меъёрий ва услубий ҳужжатлар, ўқувчилар билан ишлаш бўйича мавжуд дастурлар, услубий адабиётлар, соҳага оид фан, техника ва технология ютуқлари, меҳнат қонунчилиги ва муҳофазаси, техника ва ёнган хавфсизлиги бўйича қўшимча маълумотларга эга бўлиб бoрмоқда. — Шу кунгача ўқувчилар билан ишлаш, ўқув-услубий мажмуа яратиш, ишлаб чиқариш таълими устаси портфолиоси ва ҳужжатлар тўпламини тайёрлаш, уни юриштиш ва расмийлаштириш борасида камчиликка йўл қўярдим, — дейди Данғара транспорт касб-хўнар коллежи ишлаб чиқариш

таълими устаси Динора Муродова. — Икки ҳафталик машғулотлар давомида мазкур камчиликларни бартараф этишнинг самарали йўллари билан танишдик. Психологик тренингларда темпераментларни аниқлаш, шу орқали ўқувчилар билан осон мулоқот ўрнатишни ўргандик.

— Ишлаб чиқариш таълими устаси ўз фаолияти давомида билиши зарур бўлган ҳужжатлар талайгина, — дейди Фарғона тумани қурилиш саноат касб-хўнар коллежи ишлаб чиқариш таълими устаси Баҳриддин Аҳмедов. — Қурилиш соҳасидан ўтганими учун педагогика асослари билан таништириш, таълим-тарбия бeриш моҳияти, педагогга қўйиладиган талаблар, касбий маҳоратни ўзлаштириш йўллари, таълим психологиясига кириш каби мавзулар бизга қизиқarli ва фойдали бўлди. Урганганларимни келгуси фаолиятимда қўллаб, янши натижаларга эришиш ниятидаман.

Қўқон қурилиш ва иқтисодий колледжида ташкил этилган икки ҳафталик ўқув курси якунида тингловчилар аттестациядан ўтказилди. Аттестациядан муваффақиятли ўтганларга сертификатлар топширилди. Юқори натижаларга эришган тингловчилар вилоятда ташкил этиладиган навбатдаги курсларда тренер-ўқитувчи сифатида дарс бeради. "Усталар мактаби" келгусида бошқа хуудудларда ҳам ташкил этилиши кутилмоқда.

Шарифа МАДРАҲИМОВА,
"Ma'rifat" муҳбири

ЯХШИ НИЯТ — ЯРИМ ДАВЛАТ

2016 йил Шахрихон автомобиль йўллари қурилиши касб-хўнар коллежи махсус фан ўқитувчиси Абдулҳафиз Қурбонов учун кутлуг йил бўлди. Тажрибали педагог ўқитувчи ва мураббийлар кўни арафасида давлатимизнинг юксак муқофоти — "Фидокорона хизматлари учун" ордени билан тақдирланди.

1985 йили Тошкент ирригация ва кишлoқ хўжалигини механизациялаштириш инженерлари институти(ҳозирги Тошкент ирригация ва мелиорация институти)ни битирган педагог ҳаётини ёшларга хўнар ўргатишга бағишлади. Шундан буён ўтган деярли 32 йил ичида устоз юзлаб ўғил-қизларга ўз билим ва тажрибасини ўргатди. Айни пайтда уларнинг кўпчилиги турли соҳаларда меҳнат қилиб, Ватанимиз равнақига хисса қўшмоқда. Ҳозир эса Акмалжон Абдурахмонов, Турсунпўлат Ёқубов, Бахтиёр Алиев сингари кўплаб ёш мутахассислар Абдулҳафиз Қурбоновдан касб сирларини ўрганмоқда.

— Камтарона меҳнатим давлатимизнинг юксак муқофотига муносиб кўрилганини эшитиб, севинч ёшлари қалқиди, — дейди педагог. — Бу эътибор, шубҳасиз, зимманга янада улкан масъулият юклайди. Шу би-

лан бирга, ёш авлод таълим-тарбиясига янада изчил ёндашиш, билим ва тажрибамни ўғил-қизларимиз камолоти йўлида сарф этишга ундайди.

2015-2016 ўқув йилида коллежни тўрт йўналиш бўйича 312 нафар йигит-қиз таоммлаб, аксарияти иш билан таъминланди. Беш нафар битирувчи эса имтиёзли кредит олиб, тадбиркорлик фаолиятини бошлади. Абдулҳафиз Қурбонов раҳбарлик қилаётган автомобилларга техник хизмат кўрсатиш йўналишида таҳсил олган Муҳаммадумар Назиржонов Тошкент шаҳридаги Сингалур менежментини ривожлантириш институтига ўқишга кирди. Педагогнинг шогирдларидан Илёсбек Содиқов Андижон кишлoқ хўжалиги институти, Аброр Абдуманнонов эса Андижон машинасозлик институтида таҳсил олмоқда.

Ҳа, тажрибали мураббийнинг катта ҳаёт сўқмоқлари бўйлаб дадил одимлаётган ва ўзига хос ютуқларга эришаётган шогирдлари бeсёр. Абдулҳафиз Қурбонов бу билан чекланиш фикридан йироқ. Янги йилда касб-хўнар коллежи жамоаси билан бирга қўлга киритилган ютуқларни янада мустаҳкамлаш, улкан натижаларга эришишни мўлжаллапти.

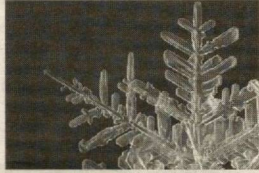
Орифжон СИДДИҚОВ,
"Ma'rifat" муҳбири

Faхr

2017-yil 7-yanvar, № 2 (8963)

1 РАҚАМИДАН КЕЙИН 768 ТА НОЛНИ ЖОЙЛАШТИРИНГ

АҚШнинг Аризона штати университети физик олими Жон Нельсон табиатда неча хил қор парчалари бўлиши мумкинлигини тахминан ҳисоблаб чиқди.

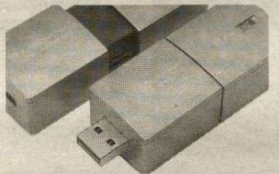

Нельсоннинг фикрича, сай-ёрамазда учраши мумкин бўлган қор парчалари шу қадар кўпи, уларнинг тўла-тўқис рўйхати тузилса, 1 рақамидан кейин 768 та нолни жойлаштиришга тўғри келади.

Энг қизиги, қор учқунини ёки муз кристалл деб ифодаланадиган қор парчаларининг барчаси бир хил — олтибурчакли пластинка шаклида бўлади. Қор — ҳаво температураси 0° дан паст бўлганда булутлардан муз кристалчалари тарзида ёғадиган ёғин. Муз кристалчалари шакли негизини олтибурчакли пластинка ёки олти киррали устунча ташкил этади.

РЕКОРД СИҒИМГА ЭГА ФЛЕШКА ЯРАТИЛДИ

«Kingston Technology» компанияси 1 ва 2 Тб ҳажмга эга «DataTraveler Ultimate» туркумидаги флешкаларни тақдим қилди, дея хабар берди «The Verge» нашри.

Компания мутахассисларининг фикрича, ушбу флеш-драйвлар ҳозирча дунёдаги энг катта хотирага эга қурилма саналади. Қизиги шундаки, улар жуда катта ҳажмдаги маълумотларни сақлаш хусусиятига эга бўлишига қарамай, ўлчами 72x27x21 мм.ни ташкил этади. Флешкадан маълумотни ўқиш ва уни ёзиш тезлиги ҳақида аниқ маълумот берилмаган.

ГАЛДАГИ ВОСИТА ҲАМ КУТИЛГАН НАТИЖАНИ БЕРМАДИ

«Seattle Genetics» биотехнология компанияси хабар қилишича, 4 нафар лейкокемияга учраган бемор саратонга қарши қўлланиладиган вадастуксимаб препаратидан фойдаланиши оқибати ноҳушлик билан тугагани ҳақида «Gizmodo» нашрида ёзилди.

Клиник тадқиқотлар билан шуғулланган мутахассислар ушбу дори-дармон гарчи оқсон касаллигига қарши курашса-да, жигар фаолиятининг кескин бузилишига олиб келади ва бу аксарият ҳолларда ўлим билан якунланади. Вадастуксимаб бироз муддат олдин ўткир миелоидли лейкоз деб аталадиган қон билан боғлиқ юқори даражали саратонга қарши самарали восита сифатида 300 дан зиёд беморга фойдаланиш учун берилганди.

ЛОҚАЙДЛИКНИНГ ОХИРИ ВОЙ

Одатда кунлар совий бошлаши билан иситиш ускуналарига эҳтиёж кучаяди. Айни шу мавсумда ёнғин хавфсизлиги ходимлари томонидан кўплаб тарғибот тадбирлари амалга оширилади. Бироқ шунинг унутмаслигимиз кераки, тилсиз ёв бизнинг арзимас эътиборсизлигимиз оқибатида мисли кўрилмаган талофатларни юзага келтириши мумкин. Энг ачинарлиси, бунинг оқибатида инсонларнинг жабрланшидир. Маълумки, ёнғин хавфсизлиги кунлари ҳам охирига бораётди. Бироқ бу оғоҳлигимизни пайсатиришимиз керак дегани эмас. Аксинча, йилнинг тўрт фаслида ҳам биз ва яқинларимизга, мол-мулкimizeга хавф соладиган тилсиз ёвни назоратсиз қолдирмаслигимиз керак. Чунки ёнғин хавфсизлигига эришишда соҳа ходимлари билан бирга аҳолининг ҳам баҳамжихат ҳаракат қилмоғи кутилган натижаларга эришишга, ёнғин вужудга келтириши мумкин бўлган салбий оқибатларнинг олдини олишга хизмат қилади. Бахтиёр АБДУЮСУПОВ, 23-ХЕҲХ смена бошлиғи, капитан

Гафуров Убайдулло Вахобовичнинг 08.00.08 — «Тадбиркорлик ва кичик бизнес иктисодиёти» ва 08.00.01 — «Иктисодиёт назарияси» иктисосидаги бўйича «Кичик бизнесни давлат томонидан тартибга солишнинг иктисодий механизмларини такомиллаштириш» мавзусидаги докторлик диссертациясининг ҳимояси Ўзбекистон Республикаси Банк-молия академияси ва Тошкент молия институти ҳузуридаги 14.07.2016.1.31.01 рақамли илмий кенгаши асосидаги бир марталик илмий кенгашининг 2017 йил 20 январь соат 15:00 даги мажлисида бўлиб ўтди. Манзил: 100000, Тошкент шаҳри, Мовароуннаҳр кўчаси, 16-уй; e-mail: info@bfa.uz

Эшонходжаев Отабек Джураевичнинг 14.00.27 — «Хирургия» иктисослиги бўйича «Трахейнинг чандикли торайиши билан беморларнинг жарроҳлик даволаниш ва реабилитациясига мултимодал ёндашув» (тиббийет фанлари) мавзусидаги докторлик диссертациясининг ҳимояси «Академик В.Вохидов номидаги Республика иктисослаштирилган хирургия маркази» АЖ ва Тошкент тиббийет академияси ҳузуридаги фан доктори илмий даражасини берувчи 14.07.2016.Тиб.20.01 рақамли илмий кенгашининг 2017 йил 31 январь соат 14:00 даги мажлисида бўлиб ўтди. Манзил: 100115, Тошкент шаҳри, Кичик ҳалқа йўли кўчаси, 10-уй. Тел/факс.: (0-371) 277-69-10, 277-26-42; e-mail: cs.75@mail.ru.

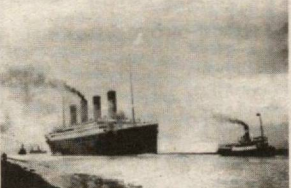
Ирисов Ортикали Тўлаевичнинг 14.00.27 — «Хирургия» иктисослиги бўйича «Упка операцияларидан кейинги эрта плевра ичи асоратларини таъхирлаш, хирургик даволаниш тактикаси ва олдини олишнинг замонавий аспекти» (тиббийет фанлари) мавзусидаги докторлик диссертациясининг ҳимояси «Академик В.Вохидов номидаги Республика иктисослаштирилган хирургия маркази» АЖ ва Тошкент тиббийет академияси ҳузуридаги фан доктори илмий даражасини берувчи 14.07.2016.Тиб.20.01 рақамли илмий кенгашининг 2017 йил 24 январь соат 14:00 даги мажлисида бўлиб ўтди. Манзил: 100115, Тошкент шаҳри, Кичик ҳалқа йўли кўчаси, 10-уй. Тел/факс.: (0-371) 277-69-10, 277-26-42; e-mail: cs.75@mail.ru.

гани ва бу хавfli деб баҳолангани боис соғлом кўнгиллиларда синаб қўриш тўхтатилди. Утган йилнинг июль ойида ҳам FDA саратонни даволанишга доир бошқа бир муолажа усули — JCAR015 ни тўхтаб қўйганди. У Т-лимфоцитларнинг генетик модификацияланган иммун ҳужайраларини тадқиқ этиш билан боғлиқ эди. CAR деб номланган бу восита ҳужайраларнинг хаёлий антиген рецептори бўлиб, фақат саратон ҳужайраларини аниқлаш ва йўқ қилишга қодир эди. Аммо ушбу препарат қўлланилган уч беморнинг касаллик билан курашувчанлиги вақтинча ошган бўлса-да, бироқ кўп ўтмай барчаси халок бўлганди.

«ТИТАНИК» ҲАЛОКАТИГА ЁНҒИН САБАБ БЎЛГАН

Журналист Шенан Молонининг Атлантика океани бўйлаб сузаётиб, тубсиз уммон қаърига гарқ бўлган «Титаник» фожиасига доир янги илмий-оммавий тахмини шов-шувларга сабаб бўлгани ҳақида «Independent» газетасида ёзилди.

Шенан 30 йиллик умрини илмий-тарихий изланишларга бағишлаб, улкан кеманинг чўкиб кетишига аслида нима сабаб бўлганини, қандай омиллар боис улкан ҳалокат содир бўлганини аниқлади. Бунинг учун у Белфастдаги кемасозлик корхонаси мўҳандис-электрикларининг «Титаник» сафарга чиқиши олдида тушган суратларини синчиқлаб ўрганди. Тадқиқотчи-журналист суратларни текшираётиб, кема борти улкан муз қояси(айсберг)га урилиб, қоқ иккига бўлинган жойига яқин қисмида узунлиги тахминан 9 метр келадиган катта доғ борлигини пайқаб қолди. Демак, «Титаник» айсбергга бориб урилмасиданоқ, ҳатто кўзгалмай туриб жиддий муаммага дуч келган. «Independent»да келтирилишича, экспертлар ушбу қора доғларни бойлер(марказлаштирилган иситиш системасида: сув иситиладиган қурилма)га яқин жойлашган ёқилга сақлаш мосламаларидан бирида юз берган ёнғин асорати дея тахмин қилмоқда. Бу шунинг англатадики, кема тубида бир неча hafta ёнғин давом этган, аммо 12 кишидан иборат ўт ўчирувчилар гуруҳи уни ўчирилмаган. «Титаник» эгалари вазиятдан огоҳ қилишларга тилини тийиб юришни, бу ҳақида йўловчиларга чурқ этмасликни бузган. Улар ўтнини осонгина ўчирамай деб ўйлаган эҳтимол. Шенаннинг айтишича, ёнғин туфайли нияҳоятда қизиб кетган кема сирт қатлами эриб бўшашиб қолгани боис айсберг билан тўқнашганда кема корпусида улкан ёрик пайдо бўлган. Демак, «Титаник» биринчи ўринда ёнғин ва лоқайдлик сабаб ҳалокатга учраган. Утган йилнинг 1 декабрида Хитойнинг «Seven Star Energy Investment Group» компанияси худди «Титаник»дек қўришни ва ҳажмга эга кема ясашга киришган. Бироқ Сычуань провинциясининг курорт комплекслари жойлашган худудда қуриладиган ушбу кема «қиёфадоши» аслида аттракцион бўлади. Лойиҳа шу йил якунигача битказилади. Хабарингиз бор, британияликларга тегишли «Титаник» кемаси 1912 йилнинг апрель ойида илк рейсини амалга ошираётганидаёқ чўкиб кетган.

ОЗИШНИНГ САМАРАЛИ УСУЛИ

Буюк Британиянинг Ноттингем университети олимлари озишнинг самарали усулини топди ва унинг батафсил тафсилотларини «The Journal of Human Nutrition» нашрида баён этгани ҳақида «The Telegraph» хабар берди.

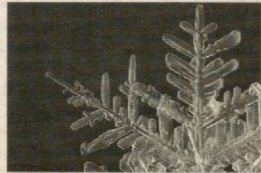
Озиш учун аста-секин, босқичма-босқич баҳарилладиган тананинг ортиқча вазнидан қутулиш режасига амал қилиш лозим. Тадқиқотчилар мазкур хулосага келгунича 12 ой мобайнида озган 24 минг кишига тегишли маълумотларни таҳлил қилган. Шунда 27 фоизга озишни режалаштирилганларнинг фақат 19 фоизи мақсадига эришган. 16—21 фоизга озишни кўзлаганларнинг 14 фоизи ниятига етган бўлса, 10 фоизга озишни истаганларнинг жуда кўпчилиги тўла-тўқис орозусига эришган. Олимлар одамлар ўз олдида тез озишни эмас, балки қоидаси бўйича вазн ташлашни қатъий мақсад қилиб қўйиши лозимлигини таъкидламоқда. Бу семиршишга қарши курашишнинг сигналдан биридир.

3.ХОЛОВ тайёрлади.

2017-yil 7-yanvar, № 2 (8963)

1 РАҚАМИДАН КЕЙИН 768 ТА НОЛНИ ЖОЙЛАШТИРИНГ

АҚШнинг Аризона штати университети физик олими Жон Нельсон табиатда неча хил қор парчалари бўлиши мумкинлигини тахминан ҳисоблаб чикди. Мазкур мавзуга доир материалнинг тўлиқ матни «Popular Mechanics» нашрида чоп этилди.

Нельсоннинг фикрича, сай-ёраимизда учраши мумкин бўлган қор парчалари шу қадар кўпки, уларнинг тўла-тўқис рўйхати тузилса, 1 рақамидан кейин 768 та нолни жойлаштиришга тўғри келади. Олимнинг таъкидлашича, табиатда бир-бирига айнан ўхшаш бўлган иккита қор парчаси учрамас экан.

Энг қизиги, қор учқунни ёки муз кристалл деб ифодаланадиган қор парчаларининг барчаси бир хил — олтибурчакли пластинка шаклида бўлади.

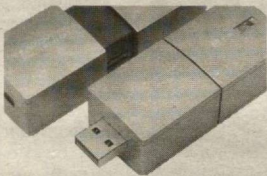
Қор — ҳаво температураси 0° дан паст бўлганда булутлардан муз кристалчалари тарзида ёғадиган ёғин. Муз кристалчалари шакли негизини олтибурчакли пластинка ёки олти қиррали устунча ташкил этади.

Кристалчаларнинг диаметри миллиметрнинг бир неча улушидан бир неча миллиметр гача етади. Ҳаво температураси 0° атрофида бўлганда, қор учқунлари бир-бири билан ёпишиб, диаметри 1 см келадиган йирик қор пагаларини ҳосил қилади. Айрим қор доналарининг ўртача массаси 0,003 грамгача, йирик қор пагалариники 0,5 грамгача бўлади.

РЕКОРД СИФИМГА ЭГА ФЛЕШКА ЯРАТИЛДИ

«Kingston Technology» компанияси 1 ва 2 Тб ҳажмга эга «DataTraveler Ultimate» туркумидаги флешкаларни тақдим қилди, дея хабар берди «The Verge» нашри.

Компания мутахассисларининг фикрича, ушбу флеш-драйвлар ҳозирча дунёдаги энг катта хитирага эга қурилма саналади. Қизиги шундаки, улар жуда катта ҳажмдаги маълумотларни сақлаш хусусиятига эга бўлишига қарамай, ўлчами 72х27х21 мм.ни ташкил этади.

Флешкадан маълумотни ўқиш ва уни ёзиш тезлиги ҳақида аниқ маълумот берилмаган. Аммо ундан фойдаланиш учун USB 3.1 орқали компьютерга улаш лозим. Шунда флешкани тез очиб ва янги материални қисқа вақтда жойлаштириш мумкин бўлади.

Мутахассисларнинг хабар беришича, суперфлешкаларда ниҳоятда катта ҳажмдаги маълумотлар ишончли сақланишини таъминлашга доир чоралар қўрилган. Аввало, унинг корпуси юқори мустаҳкамликка эга рух ўнсурари аралашмасидан ишланган.

Тахминларга кўра, «DataTraveler Ultimate» туркумидаги флешкаларнинг дастлабкилари жорий йилнинг февраль ойдан сотувга чиқарилади. Улар қанчага баҳолиниши ҳақида маълум қилинмаган, аммо қиммат бўлиши турган гап.

ГАЛДАГИ ВОСИТА ҲАМ КУТИЛГАН НАТИЖАНИ БЕРМАДИ

«Seattle Genetics» биотехнология компанияси хабар қилишича, 4 нафар айкикемияга учраган бемор саратонга қарши қўлланиладиган вадастуксимаб препаратидан фойдаланиши оқибати нохушлик билан тугагани ҳақида «Gizmodo» нашрида ёзилди.

Клиник тадқиқотлар билан шуғулланган мутахассислар ушбу дори-дармон гарчи оқсон касаллигига қарши курашса-да, жигар фаолиятининг кескин бузилишига олиб келади ва бу аксарият ҳолларда ўлим билан якунланади.

Вадастуксимаб биров муддат олдин ўткир миелоидли лейкоз деб аталадиган қон билан боғлиқ юқори даражали саратонга қарши самарали восита сифатида 300 дан зиёд беморга фойдаланиш учун берилганди. Препарат саратон ҳужайраларини йўқ қилган ва соғлом тўқималарни шикастламай асраб қолган.

Тадқиқотда ушбу восита касал одамда ремиссия (касалик аломатларининг вақтинча заифлашуви) ҳолати юзага келишига хизмат қилиши аён бўлди. Фақат озик-овқат маҳсулотлари ва медиқаментлар сифати бўйича санитар назорат ўтказуви бошқарма (FDA) томонидан тадқиқот иштирокчиларининг вафот этаёт-

гани ва бу хавфли деб баҳолангани боис соғлом кўнгиллиларда синаб кўриш тўхтатилди.

Утган йилнинг июль ойида ҳам FDA саратонни даволашга доир бошқа бир муолажа усули — JCAR015 ни тўхтатиб қўйганди. У Т-лимфоцитларнинг генетик модификацияланган иммун ҳужайраларини тадқиқ этиш билан боғлиқ эди. CAR деб номланган бу восита ҳужайраларнинг хаёлий антиген рецептори бўлиб, фақат саратон ҳужайраларини аниқлаш ва йўқ қилишга қодир эди. Аммо ушбу препарат қўлланилган уч беморнинг касаллик билан курашувчанлиги вақтинча ошган бўлса-да, бироқ кўп ўтмай барчаси ҳалок бўлганди.

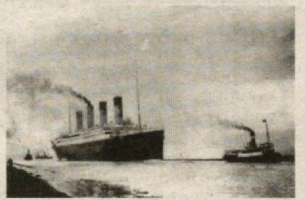
«ТИТАНИК» ҲАЛОКАТИГА ЁНГИН САБАБ БЎЛГАН

Журналист Шенан Молонининг Атлантика океани бўйлаб сузаётиб, тубсиз уммон қаърига гарқ бўлган «Титаник» фожиасига доир янги илмий-оммавий тахмини шов-шувларга сабаб бўлгани ҳақида «Independent» гзетасида ёзилди.

Шенан 30 йиллик умрини илмий-тарихий изланишларга бағишлаб, улкан кеманинг чўкиб кетишига аслида нима сабаб бўлганини, қандай омиллар боис улкан ҳалокат содир бўлганини аниқлади.

Бунинг учун у Белфастдаги кемасозлик корхонаси муҳандис-электрикларининг «Титаник» сафарга чиқиши олдиндан тушган суратларини синчиқлаб ўрганди. Тадқиқотчи-журналист суратларни текшираётиб, кема борти улкан муз қояси(айсберг)га урилиб, қоқ иккига бўлинган жойига яқин қисмида узунлиги тахминан 9 метр келадиган катта доғ борлигини пайқаб қолди. Демак, «Титаник» айсбергга бориб урилмасидан қаттиқ эриб туриб жиддий муаммага дуч келган.

«Independent» да келтирилишича, экспертлар ушбу қора доғларни бойлер(марказлаштирилган иситиш системаси)да сув иситиладиган қурилма)га яқин жойлашган ёқилғи сақлаш мосламаларидан бирида юз берган ёнгин асорати дея тахмин қилмоқда. Бу шунинг аниқлиги, кема тубида бир неча ҳафта ёнгин давом этган, аммо 12 кишидан иборат ўт ўчирувчилар гуруҳи уни ўчирилмаган.

«Титаник» эгалари вазиятдан оғоҳ кишиларга тилини тийиб юришни, бу ҳақда йўловчиларга чурқ этмасликни буюрган. Улар ўтқи осонгина ўчираимиз деб ўйланган эҳтимол.

Шенаннинг айтишича, ёнгин туфайли ниҳоятда қизиб кетган кема сирт қатлами эриб бўшашиб қолгани боис айсберг билан тўқнашганда кема корпусида улкан ёриқ пайдо бўлган. Демак, «Титаник» биринчи ўринда ёнгин ва локйидлик сабаб ҳалокатга учраган.

Утган йилнинг 1 декабрида Хитойнинг «Seven Star Energy Investment Group» компанияси худди «Титаник»дек кўриниш ва ҳажмга эга кема ясашга киришган. Бироқ Сичуань провинциясининг курорт комплекслари жойлашган ҳудудда қурилаётган ушбу кема «қиёфадоши» аслида аттракцион бўлади. Лойиҳа шу йил якунигача битказилади.

Хабарингиз бор, британияликларга тегишли «Титаник» кемаси 1912 йилнинг апрель ойида илк рейсини амалга ошираётганидаёқ чўкиб кетган.

ОЗИШНИНГ САМАРАЛИ УСУЛИ

Буюк Британиянинг Ноттингем университети олимлари озизиш самарали усулини топди ва унинг батафсил тафсилотларини «The Journal of Human Nutrition» нашрида баён этгани ҳақида «The Telegraph» хабар берди.

Озиш учун аста-секин, босқичма-босқич бажариладиган тананинг ортика вазида кутулиш режасига амал қилиш лозим. Тадқиқотчилар мазкур хулосага келгунича 12 ой мобайнида озган 24 минг кишига тегишли маълумотларни таҳлил қилган.

Шунда 27 фоизга озизиш режалаштирилган фақат 19 фоизи мақсадга эришган. 16—21 фоизгача озизиш кузлаганларнинг 14 фоизи ниятига етган бўлса, 10 фоизга озизишни истаганларнинг жуда кўпчилиги тўла-тўқис орзусига эришган.

Олимлар одамлар ўз олдига тез озизиш эмас, балки қоридаси бўйича вази ташлашни қатъий мақсад қилиб қўйиши лозимлигини таъкидламоқда. Бу семиршига қарши курашишининг сигналдан усулларидан биридир.

З.ХОЛОВ тайёрлади.

ЛОҚАЙДЛИКНИНГ ОХИРИ ВОЙ

Одатда кунлар совий бошлаши билан иситиш усқуналарига эҳтиёж кучаяди. Айни шу мавсумда ёнгин хавфсизлиги ходимлари томонидан қўплаб тарғибот тадбирлари амалга оширилади. Бироқ шунинг ичун ташаббуслигимиз керакки, тилсиз ёв бизнинг арзимас этиборсизлигимиз оқибатида мисли қўрилмаган талофатларни юзага келтириши мумкин. Энг ачинарлиси, бунинг оқибатида инсонларнинг жабрланишидир.

Маълумки, ёнгин хавфсизлиги кунлари ҳам охираб бораётди. Бироқ бу оғоҳлигимизни пасайтиришимиз керак дегани эмас. Аксинча, йилнинг тўрт фаслида ҳам биз ва яқинларимизга, мол-мулкimizeга хавф соладиган тилсиз ёвни назоратсиз қолдирмаслигимиз керак. Чунки ёнгин хавфсизлигига эришишда соҳа ходимлари билан бирга аҳолининг ҳам баҳамжихат ҳаракат қилмоғи кутилган натижаларга эришишга, ёнгин вужудга келтириши мумкин бўлган салбий оқибатларнинг олдини олишга хизмат қилади.

Бахтиёр АБДУЮСУПОВ, 23-ҲЁҲХ смена бошлиғи, капитан

Гафуров Убайдулло Вахабовичнинг 08.00.08 — «Тадбиркорлик ва кичик бизнес иқтисодиёти» ва 08.00.01 — «Иқтисодиёт назариси» иқтисосликлари бўйича «Кичик бизнесни давлат томонидан тартибга солишининг иқтисодий механизмларини такомиллаштириш» мавзусидаги докторлик диссертациясининг ҳимояси Ўзбекистон Республикаси Банк-молия академияси ва Тошкент молия институти ҳузуридаги 14.07.2016.1.31.01 рақамли илмий кенгаш асосидаги бир марталик илмий кенгашнинг 2017 йил 20 январь соат 15:00 даги мажлисида бўлиб ўтади.

Манзил: 100000, Тошкент шаҳри, Мовароуннахр кўчаси, 16-йў; e-mail: info@bfa.uz

Эшонходжаев Отабек Джураевичнинг 14.00.27 — «Хирургия» ихтисослиги бўйича «Трахеянинг чандикчи тейорайиши билан беморларнинг жарроҳлик даволаш ва реабилитациясига мултимодал ёндашув» (тиббий ёфанлари) мавзусидаги докторлик диссертациясининг ҳимояси «Академик В.Вохидов номидаги Республика ихтисослаштирилган хирургия маркази» АЖ ва Тошкент тиббийёт академияси ҳузуридаги фан доктори илмий даражасини берувчи 14.07.2016.Тиб.20.01 рақамли илмий кенгашнинг 2017 йил 31 январь соат 14:00 даги мажлисида бўлиб ўтади.

Манзил: 100115, Тошкент шаҳри, Кичик ҳалқа йўли кўчаси, 10-уй. Тел/факс.: (0-371) 277-69-10, 277-26-42; e-mail: cs.75@mail.ru.

Ирисов Ортиқали Тўлаевичнинг 14.00.27 — «Хирургия» ихтисослиги бўйича «Упка операцияларидан кейинги эрта плевра ичи асоратларини ташхислаш, хирургик даволаш тактикаси ва олдин олишнинг замонавий аспекти» (тиббий ёфанлари) мавзусидаги докторлик диссертациясининг ҳимояси «Академик В.Вохидов номидаги Республика ихтисослаштирилган хирургия маркази» АЖ ва Тошкент тиббийёт академияси ҳузуридаги фан доктори илмий даражасини берувчи 14.07.2016.Тиб.20.01 рақамли илмий кенгашнинг 2017 йил 24 январь соат 14:00 даги мажлисида бўлиб ўтади.

Манзил: 100115, Тошкент шаҳри, Кичик ҳалқа йўли кўчаси, 10-уй. Тел/факс.: (0-371) 277-69-10, 277-26-42; e-mail: cs.75@mail.ru.

Тана вази меъёрида бўлган киши енгил ҳаракат қилади. У ўзининг кун тартибини ҳам тўғри белгилайди: вақтида ишлаш, ўқишга бориш, овқатланиш, дам олиш. Худди шу ҳолатнинг акси семиз кишида кузатилади. Жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилоти экспертлари тана вазининг оғиб кетишини касалликлар рўйхатида киритиб, бу хасталик билан ўз вақтида курашиш профилактикасининг тавсия эътиборлар. Экспертлар 18 ёшдан 65 ёшгача бўлган кишиларнинг ортиқча тана вази индекси учун тўртта даражани белгилашган. Биринчи ва иккинчи даражада вази нормадан 30—50 фоиз зиёд-роқ бўлса, кейинги даражаларда тана оғирлиги меъёрий кўрсаткичдан 50—100 фоиз оғиб кетади. Дастлабки икки босқичда вазндорларнинг меҳнат қилиш қobiliяти ва ҳаётий фаоллиги мутлақо бузилмайди. Учинчи ва тўртинчи даража эса анча хавфли бўлиб, организмдаги турли касалликларни янада зўрайтириши мумкин.

Salomatlik saboqlari

Шифокор шарҳи

Дарҳақиқат, XXI асрда инсониятни ташвишга солаётган муаммолардан бири семизлик хасталигидир. Хўш, ортиқча вази қандай келиб чиқади?

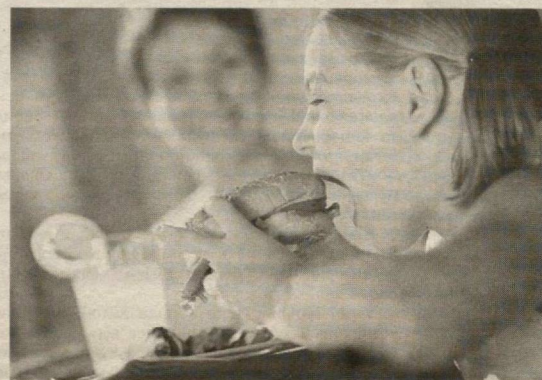
Равшан Алимжонов, Яққасарой тумани марказий поликлиникаси эндокринолог шифокори:

— Семизлик метаболик ва клиник ҳолат бўлиб, у яшаш муддатини, яъни умрини қисқартирадиган хасталиқдир. Семириб кетишнинг асл сабаблари **нотўғри овқатланиш, пассив жисмоний ҳаракатдир**, баъзан **наслий характер** касб этиши мумкин. Организмни ёғ босиш жараёни қандай рўй беради, бунинг тиббий жиҳатларини билиш жуда муҳим. Ёғ босишга, асосан, моддалар алмашувининг бузилиши сабаб бўлиб, озик моддалардан ёғ ҳосил бўлиш ҳолати унинг парчаланиш жараёнидан устун келиши кузатилади. Тановул қилинадиган овқатнинг абсолют миқдори ва калориялиги эмас, балки одам организмнинг энергия сарфи, меҳнат қилиш хусусияти, ҳаракат фаоллиги, меъда-ичак тизимида сўрилиш шароити ва бошқа омиллар бунда кўпроқ роль ўйнаши мумкин. Бу тиббий назария кўпчиликни ўйлантирадиган «Нима учун айримлар калорияли овқат еса ҳам семирмайди, баъзилар сув ичса ҳам семирди кетаверади» деган саволга жавобдир. Кўп овқат ейшдан ташқари ҳайвон оксилли ва енгил сингадиган углеводларнинг овқат таркибида мўл бўлиши семизликни янада кучайтиради. Юрак қон ҳайдашга, жигар зарарли моддаларни тозалашга, эндокрин безлар эса организмни керакли миқдордаги гормонлар билан таъминлашга қўйналади. Ортиқча вази ва семизлик саломатликка салбий таъсир кўрсатиб, кишини бир қатор сурункали ва хавфли касалликларга дучор қилиши мумкин:

— юрак-қонтомир хасталиклари, масалан, инсулът, инфаркт;
— қандли диабет;
— суяк-мушакдаги ўзгаришлар, айниқса, остеоартрит, артрозлар;
— баъзи саратон касалликлари (эндометрия, сут

Ортиқча вази

қандай келиб чиқади ва унинг олдини олиш мумкинми?

бези, йўғон ичак). Семизлик қандли диабетнинг ўсиш даражасини тезлатади, юрак хуружига чалинган беморларга салбий таъсир кўрсатади. Шунингдек, ортиқча вази қон-томир тизими хасталикларининг келиб чиқишига шароит яратади. Буларга атеросклероз, юракнинг ишемик касалликлари, артериал гипертензия, веноз қон алмашиши етишмовчилиги қиради.

Ортиқча вазини келтириб чиқарадиган иккинчи омил **пассив жисмоний ҳаракат** эканлиги аниқланган. Айниқса, ривожланган давлатларда ишлаб чиқариш жараёни тўлиқ автоматлаштирилгани фаол жисмоний ҳаракат имкониятини тобора қисқартирмоқда. Замонавий технологиялар ва янгидан-янги транспорт турларининг кундалик иш фаолиятимиз ва турмушимизга шиддат билан кириб келиши қўл меҳнати энгиллаштириб ёки барнотараф этиб қўйди. Компьютер, чангюткич, микро-тўлқинли печ, кирни нафақат экан, организмнинг энергия сарфини бошқа жиҳатдан қоплаш зарур. Муҳтарам эркакларимиз чойхона палов, гап-гаштак, тузилган кун, тўй-маъракалардаги уст-уст ошхўрликдан сўнг, тананага «жойлашган» катта калорияни пиёда юриш,

тренажёр залига бориш, ҳовли шароитида бўлса, мол-ҳолга қараш, экин парвариши каби рўзғор юмушлари учун сарфлашлари зарур. Ёғли, мазали таомнинг ҳазм бўлиши учун каммида икки-уч соат керак. Қорин ҳаддан ташқари тўйиб кетса, одамни мудроқ босади. Тунги соат 11-12 ларда зилдек ошқозон билан ўринга чўзилган киши билмайдими, ҳазм бўлмаган овқат туйғали юрак атрофини ёғ боса бошлайди. Ошқозон-ичак функцияси қийинлашадими, пассив ҳаракатга йўл қўйилдими, бу нафақат ортиқча вази, балки юрак-қонтомир касалликларининг келиб чиқиши учун ҳам замин ҳозирлайди. Бир қават ёғнинг устига иккинчи қатлам қўшилди, семизлик шу тарика авж олади. Семиз кишиларда умумий ҳолсизлик, нафас қисилиши, уйку босиши, иштаҳанинг йўқолиши, тез-тез чанқаш белгилари кузатилади.

Нотўғри овқатланиш, пассив жисмоний ҳаракат билан бир қаторда кишининг **ирсий (конституционал)** хусусияти ҳам семизликнинг келиб чиқишида роль ўйнайди. Агар ота-она, буви-буваларда ички секреция безлари (эндокрин) ва нерв системасининг бузилиши билан боғлиқ касалликлар бўлиб, ортиқча вази эга бўлсалар, бу бевосита фарзандларга ҳам таъсир кўрсатмай қолмайди.

Вазини меъёрида ушлаб туриш мумкинми?

Кўпчилик давраларда бериладиган саволнинг жавоби: ҳа, бу жуда оддий. Аввало, бу ҳар бир кишининг соғлом турмуш тарзи қоидаларига болаликдан одатланишига бориб тақалади. Бу юқорида таъкидлаб ўтилган уч омилга риоя қилиш билан узвий боғлиқдир.

Гули Турсунова, умумий амалиёт шифокори:

— Илк ёш давриданоқ болани тўғри овқатлантириш, доимий ҳаракатда бўлишга ундаш уни нафақат семизликдан халос этади, балки ҳар томонлама соғлом ўсишини таъминлайди. Иккинчидан, фарзандларимизнинг тиббий саводхонлигини ҳали у мактабга чиқмаган 3—5 ёшдан шакллантиришга киришсак, нимани, қачон, қандай истеъмол қилишни ўрганиб боради.

Гулнора Баширова, Тошкент шаҳридаги «Шоҳсанам» маҳалласи фуқаролар йиғини масъул котиби:

— Ота-онам қотма, ҳаракатчан бўлишган, балки уларга тортиндирман. Хизмат юзасидан турли давраларда бўлишимга тўғри келади. Ёш бўла туриб, ҳаддан ташқари семирдиб кетган опа-сингилларимизни кўраман. Улар озгина юришса, ҳансираб қолишади. Аслида, вазини бир ҳолатда ушлаб туриш ҳар бир кишининг ўзига боғлиқ. Нонни кўп миқдорда истеъмол қилмаслик, кўпроқ яёв юриш, кечкурун ҳазми оғир таомлардан воз кечиш, енгил тамаддига одатланиш, имкони борича спортнинг бирор тури билан шуғулланиш ке-

рак. Ўзим бу нарсаларга доимий равишда риоя қиламан. Маҳалламизда «Тўғри овқатланиш маркази» очилиб, унга 20 нафар семирдиб касаллигига мойил кишилар белгиланган кунлари қатнашади. Бундай марказнинг очилишини қўллаб-қувватлайман. Чунки овқатланиш рационини билмай, семизлик хасталигига чалинаётган кишиларда тўғри тушунча шаклланади.

Ортиқча ваздан қутулиш учун диетолог Саидадон Шералиеванинг тавсиялари:

— Семизликда парҳез билан бирга организмнинг энергия сарфини оширадиган, юрак-қонтомир, нафас ва эндокрин системаларни мустаҳкамлайдиган ҳаракат режимига риоя қилиш лозим. Эрталаб бадантарбия қилиш, мунтазам равишда пиёда юриш, чанғида учиб, велосипедда сайр қилиш, сузиш, футбол, волейбол, баскетбол ўйнаш жуда фойдали. Айниқса, сув муолажалари озишда кўл келади. Оздириш хусусиятига эга бўлган олма, бодиринг, сабзи, карамни хом ҳолда еган маъқул. 1,5 кг кўга, нордон олмани беш қисмга бўлиб ейиш, айниқса, қиска мuddатда ўз самарасини беради. Даставвал бунга айримлар қўника олмайди, ammo 3-4 марта ўтказилган озиш кунларидан сўнг бунга одатланиш мумкин.

Озишни мақсад қилганлар, албатта, вақти-вақти билан эндокринолог кўригидан ўтиб туриши фойдадан холи эмас.

Парҳез жараёнида енгил сингадиган қандолат маҳсулотлари — қанд, печене, ҳар хил мураббалар ист-мол қилишга аҳамият бериш керак.

Парҳезни маълум мuddат давомида қўллаган киши организмни кучсизлабди қилиши табиий. Чунки тана ўзига керакли калорияни ололмайди. Батамом заифлашиб қолмаслик учун шифокорлар яна айрим фойдали тавсияларни берадилар:

400 грамм қайнатилган ёғсиз мол гўшти 5 бўлакка бўлинади. Демак, у беш маҳаллик овқатланишга мўлжалланади. Ҳар тановул пайти 100 граммдан помидор, бодиринг, янги карам салатини қўшиб истеъмол қилиш керак. Орадани икки соатлар ўтказиб, кўк чой ичилса, мақсадга мувофиқдир.

1,5 литр қатик кундалик таомномадан ўрин олсин. Ярим-ярим литрдан уч маҳал бир бурда қора нон билан истеъмол қилиш организмдаги ёғларни парчалайди.

Ушбу кўрсатмаларни шунчаки ўқиш билан кифояланмасдан, қўллаб ва синаб кўрган кишига кўп ўтмай, меъёридаги вази эга бўлиш насиб этади. Вази меъёрида бўлганлар эса семирдиб кетмасликнинг ягона шarti — овқатланишнинг тўғри йўлга қўйиш, доимо фаол жисмоний ҳаракатда бўлишга эътибор қаратсалар, мақсадга мувофиқ бўлади.

2017-yil 7-yanvar, № 2 (8963)

Чустлик ёшларга байрам тухфаси

Наманган вилояти Чуст тумани болалари энди қишда ҳам сув спорти турлари билан эмин-эркин шугулланади. Чунки янги йилнинг илк кунларида мазкур тумандаги болалар ва ўсмирлар спорт мактаби тарбияланувчилари учун совға сифатида янгидан бунёд этилган замонавий сузиш ҳавзаси фойдаланишига топширилди.

Сузиш билан шугулланган ўғил-қизда чаққонлик, кучликлик, чидамлик, тезкорлик, ирода сингари жисмоний-руҳий қобилиятлар яхши ривожланади. Қолаверса, марказий асаб тизими фаолиятини яхшилайдиган, қад-қомати тўри ўсишига хизмат қилади, суяк-мушак тизимининг шаклланишига имкон яратди, тўри нафас олишни ўргатади. Қисқаси, сузиш ёш авлод саломатлигини мустаҳкамлашда муҳим аҳамиятга эга спорт турларидан бири.

Наманган вилоятида янги сув спорти иншоотининг очилиши эса ана шу эзгу ишлар юртимизда доимий амалга оширилаётганига бир исбот. Наманганда бугун спортнинг кўпжа турлари ривожланмоқда, вилоят спортчилари маҳаллий ва

халқаро мусобақаларда юксак марраларга эришиб, мамлакатимиз тарма жамоаларининг энг ишончли аъзоларига айланмоқда. Албатта, бунинг замирида вилоятда спорт ва жисмоний тарбия билан шугулланиш учун юксак эътибор ва қулай шароит яратилгани ётади.

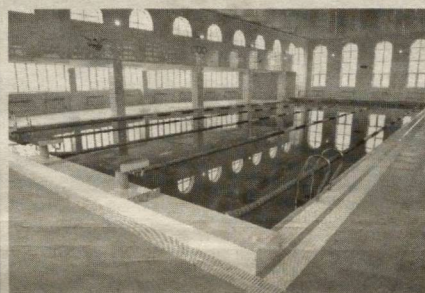
Кўрган одамнинг бахри дилуни очадиган сузиш ҳавзаси ҳам спортсевар ёшлар учун бебаҳо тухфа бўлди. «Косонсой курилиш сервис» хусусий корхонаси курувчилари меҳнати эвазига бунёд этилган қишқи сузиш ҳавзаси сувни иситиб, тозалаш ва янгилаб турувчи илгор ҳамда тежамкор технологияларга эга. Шунингдек, замонавий жиҳозланган кийиниш ва ювиниш хоналари мавжуд.

Айтиш жоизки, юртимизда болалар спортини ривожлантириш, спорт иншоотларининг моддий-техник базасини мустаҳкамлашга доимий эътибор қаратилиб, ёш авлоднинг соғлом ва баркамол улғайиши, улар ўртасида соғлом турмуш тарзини қарор топтиришга эришилмоқда. Хусусан, бу ҳаракатнинг бош ижроچиси сифатида Ўзбекистон Болалар спортини ривожлантириш жамғармаси кенг кўламли ишларни амалга ошириб келяпти. Биргина Чуст туманида Жамғарма ташкил этилгандан буён ўтган йиллар давомида 11 болалар спорт иншооти қурилди. Бугун ана ўша спорт объекти 6 ёшдан 19 ёшгача бўлган 29 мингга яқин ёшларнинг (19 мингдан ортиги қизлар) спорт билан мунтазам шугулланиши учун майдон вазифасини ўтамоқда.

МУХБИРИМИЗ

Суратларда: Бухоро вилояти Ромитан туманида ёпиқ сузиш ҳавзаси фойдаланишига топширилди.

ЎЗА фотомуҳбири Тоҳир ИСТАТОВ олган суратлар.

Замонавий спорт мактаби ёшларнинг ҳар томонлама баркамол улғайишига хизмат қилмоқда

Пойтахтимизнинг Юнусобод туманидаги 2-болалар-ўсмирлар спорт мактабида бораётганимизда елкасига бежирим спорт сумкаси осиб олган, онасининг қўлидан тортиқлаганча мактаб томон ошқайётган болақайларни учратдик.

Шу йилнинг март ойида ташкил этилган мактаб аллақачон яқин-атрофдаги болаларнинг севимли масканига айланган. Ташқи томондан кўркам бино ичкариси ҳам ўзига хос замонавий қиёфа касб этган. Кенг, ёруғ, иссиқ ва шовқин-суронсиз йўлақлар, бир қарашда дам олиш масканини ёдга солади. Бино ичкарисига кириб, иссиқ, шинам хоналарни кўздан кечирар эканмиз, ҳатто ҳаво совуқ экани ҳам ёдимиздан кўтарилди.

— Спорт мактабимиз ташкил этилганига ҳали ҳеч қанча вақт ўтмаган бўлишига қарамай, фарзандларнинг мана шу мактабда жисмоний тарбия ва спорт билан мунтазам шугулланишини истаб, етаклаб келаётган ота-оналар жуда кўп, — деди мазкур муассаса ходими Алижон Ҳафизов. — Очиғи, ўғил-қизларимизнинг келажагига бефарқ бўлмай, спорт билан шугулланишига алоҳида эътибор қаратаётганимиз тахсинга сазовор. Ахир уларнинг бўш вақти самарали ўтса, ҳар томонлама соғлом ва баркамол вояга етса, бундан давлат ҳам, халқ ҳам, ота-оналар ҳам бирдек манфаатдор.

Ўғил-қизлар болалар ва ўсмирлар спорт мактабига улкан иштиёқ билан ошқинишига яна бир сабаб — бу мураббийларнинг хушмуомалалигидир. Бу ерда бел олиш кураши, дзюдо, баскетбол, таэквондо, сузиш, кўл тўпи, мини футбол ҳамда энгил атлетика бўйича спорт секциялари ташкил этилган бўлиб, уларга жами 1100 дан зиёд бола жалб этилган. 37

нафар малакали мураббий болаларга сабоқ бермоқда.

Мактаб бир қатор замонавий спорт иншооти, яъни катта спорт зали, сунъий сузиш ҳавзаси, тиббиёт, ювиниш, кийим алмаштириш хоналари ҳамда маъмурий бинони ўз ичига олади. Эшак эшиш машғулоти Ўзбекистон эшак эшиш федерацияси ёнидаги анҳорда олиб борилади.

— Спорт мактабларида болаларнинг bepул шугулланиши давлатимиз томонидан яратилган кенг имкониятлардан бири, албатта, — деди суҳбат давомида А.Ҳафизов. — Мактабимизга 6 ёшдан 18 ёшгача бўлган болаларни қабул қиламиз. Машғуллотлар давомида уларнинг имкониятларини чамалаб, энг иқтидорли болаларни махсус спорт мактаблари ҳамда тарма жамоалар сафига тавсия этамиз. Болаларни спортга янада қизиқтириш мақсадида мактабимизга тез-тез таникли спорт усталари тақлиф этилиб, улар ёшларга маҳорат дарслари ўтади. Масалан, яқинда ёзги Олимпия ўйинларида дзюдо бўйича бронза медални қўлга киритган ҳамюртимиз Ришод Собиров билан учрашув ташкил этдик. У тадбир давомида ўзининг бир қанча кураш усуллари ёшларга ўргатди.

Яна бир эътиборли жиҳат шуки, мактабда тартиб ва интизомга алоҳида эътибор қаратилади. Буни барча тўғарақлар қатъий жадвал асосида олиб боришдан ҳам билиш мумкин. Бошланғич тайёрлов гуруҳи машғулоти 1,5—2 соат, ўқув тайёрлов гуруҳи машғулоти эса 3 соатгача давом этади.

Пойтахтимиздаги 2-БУСМ ўғил-қизларимизнинг соғлом ва бақувват, маънан етуқ бўлиб ўсиши, қолаверса, чемпионларимиз сафи янада кенгайишига ўз ҳиссасини қўшишига ишонамиз.

Ирода ТОШМАТОВА

МЕЗБОНЛАР ЕНГИЛДИ

Канаданинг Монреаль ва Торонто шаҳрида хоккей бўйича ёшлар ўртасида ўтказилган жаҳон чемпионати финал баҳсида АҚШ ҳамда мезбонлар бош соврин учун мусобақалашди, дея хабар берди Европа нашрлари.

Шиддатли қарама-қаршилиқлар остида кечган матчнинг асосий ва қўшимча дақиқаларида жанговар дуранг қайд этилди — 4:4. Сўнгра ҳакам буллит сериясига старт берди. Унда америкаликлар канадалик тенқурларини 5:4 ҳисобида мағлубиятга учратди. Шу тариқа АҚШ ёшлар жамоаси ўз тарихида тўртинчи марта нуфузли соврин эгасига айланди.

Бундан сал олдин 3-ўрин учун ўтказилган баҳсда Россия тарма жамоаси шведиялик ёш хоккейчиларни овертаймда (2:1) енганди.

КЎШИМЧА МАСОФАЛАР КИРИТИЛДИ Нидерландиянинг Херенвен шаҳрида конькида югуриш спорти бўйича навбатдаги Европа чемпионатига старт берилди, дея хабар таркатди «Рейтер» агентлиги.

Турнирнинг дастлабки синовлари ҳам классик, ҳам спринтер кўпкурашлари бўйича ўтказилади. Ўтган йили кўхна қитъа биринчилигида қатнашган спортчилар кўпкураш баҳсларида 500, 1500, 5000 ва 10000 метрга эркалар,

500, 1500, 3000 ва 5000 метрга аёллар бахслашганди. Бу сафар ҳам классик баҳсларда ушбу масофалар ўзгартрилмаган. Фақат спринтер кўпкурашларда спортчилар 500 ва 1000 метрга ҳам югуришади.

Херенвен шаҳридаги номдор спорт аренаси — «Тиалф»да ўтказилаётган нуфузли мусобақа уч қун давом этади. Конькида югуриш бўйича Европа чемпионати 1970 йилдан бери мунтазам равишда ўтказилади. Сўнгги 25 йил ичида Херенвен 12-март ушбу турнирга мезбонлик қилмоқда.

«БАРСА» ЕНГИЛДИ — «РЕАЛ» ЕНГДИ «Марка» нашрининг хабар беришича, футбол бўйича Испания кубоги учун ўтказилаётган мусобақанинг нимчорак финали илк баҳслари бўлиб ўтди.

Унда «Барселона» жамоаси кутилмаганда сафарда «Атлетик» клубига 1:2 ҳисобида мағлуб бўлди. Бильбао шаҳридаги «Сан Мамес» стадионида кечган драматик баҳсда каталонияликлар 2 киши («Атлетик» клуби аъзолари Рауль Гарсия ва Андер Итурраспе майдондан четлатилган) кўп бўлиб ўйнаганига қарамай, вазиятни ўнглай олмади. Жавоб баҳси 11 январь куни Барселонада ўтказилади.

Қолган учрашувларда «Реал Мадрид»—«Севилья» 3:0, «Валенсия»—«Сельта» 1:4, «Реал Сосьедад»—«Вильярреал» 3:1, «Лас-Пальмас»—«Атлетико» 0:2, «Депортиво» - «Алавес» 2:2, «Осасуна»—«Эйбар» 0:3, «Алькоркон»—«Кордоба» 0:0 ҳисоблари қайд этилди.

СЕРЕНА МАҒЛУБ БЎЛДИ

Жаҳоннинг иккинчи рақамли теннисчиси, америкалик Серена Уильямс Янги Зеландиянинг Окленд шаҳрида ўтказилаётган халқаро турнирни эрта тарк этишга мажбур бўлди.

Хотин-қизлар теннис ассоциацияси(WTA) расмий сайтида ёзилишича, бунга унинг иккинчи тур баҳсида рейтингнинг 72-поғонасида турган Мэдисон Бренгнга имкониятни бой бергани сабаб бўлди.

Таърибли ракеткачи теннис ихтисомандларига у қадар таниш бўлмаган Бренгнга уч сет натижасига қўра, 4:6, 7:6 (7:3), 4:6 ҳисобларида енгилди. Навбатдаги раундда Мэдисон латвиялик ҳаммаси Елена Остапенкога қарши қортга чиқди. Халқаро турнир 8 январь куни якунланди.

Н.ЭРМАТОВА тайёрлади.

“ҚИШ ЭРТАГИ” ДАВОМ ЭТМОҚДА

...Сахнага фақат ва фақат ёмонликни ўйлаб юрадиган Ялмоғиз кампир чиқиб келди. Атрофида худди ўзидек шум, бошқалар хурсандчилигини кўролмайдиганлар ва қароқчилар. Уларнинг ягона мақсади: Янги йил байрамида болажонларнинг асабига тегиш. Биргалашиб байрамни барбод қилиш режасини тузишлари керак. Иш “пишгач” тарқалдилар.

Сахнага Қорбобо ва Қорқиз бошчилигида болажонларнинг сеvimли эртақ қахрамонлари чиқиб келишади. Қорбобо меҳмонларни байрам билан табриклади. Болалар байрамга тайёрлангунча, сеҳрли ҳассасини уларга қолдириб, бироз мизғиб олишини айтди. Қахра-

монлар байрамни қандай кутиб олиш режасини тузишар экан, Ялмоғиз кампир бошчилигидаги қароқчилар бостириб киришди ва Қорбобонинг ҳассасини олиб кўйдилар. Сеҳрли ҳасса энди уларнинг кўлида. Тарафларнинг олишувидан сўнг адолат қарор топди. Ҳассасини қай-

тариб олишди. Қорбобо уйғонди. Болалар байрамни кўтаринки кайфият билан ўтказдилар. Залда қийқирик ва олқишлар! Яхшилик тарafdори бўлган бегубор болажонлар чапак чалиб юбордилар. Эзгулик ҳар доимгидек ёмонлик устидан галаба қозонишига улар яна бир бор амин бўлдилар. Қувноқ куй-қўшиқлар янгради. Эртақ қахрамонлари билан яйраб-қувнаш барибир бошқача-да!

— “Тасанно” болалар драма тўғарагимиз 2012 йилда ўз фаолиятини бошлади. Ҳар бир байрамга алоҳида тайёргарлик кўрамиз, — дейди томоша ташкилотчиси, тўга-

Ta'til

рак бадий раҳбари, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист Шоҳида Исмоилова. — “Қиш эртаги” сахна кўриниши болажонлар руҳиятига мос,

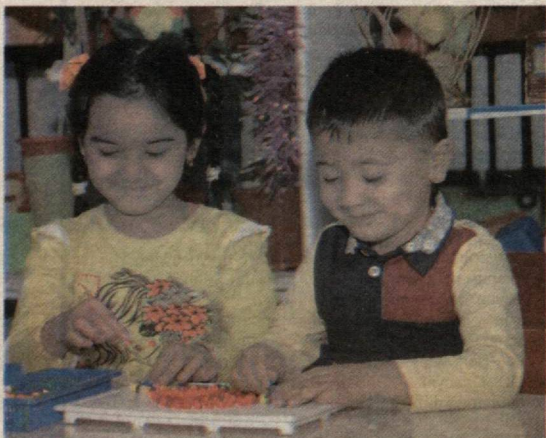
қишки таътил кунлари учун мўлжалланган. Хайрия томошасига пойтахтимиздаги Меҳрибонлик уйлари тарбияланувчилари, махсус мактаб-интернат, умумтаълим мактаби ўқувчилари таклиф қилинган. Фаол болаларни эртақ китоб ва спорт анжомлари билан тақдирлади.

“Баркамол авлод” республика болалар бадий ижодиёт марказида “Қиш эртаги” давом этмоқда. Сиз ҳам сеvimли болажонларингиз билан бу эртақни кўринг, чарчоғингиз чиқади.

Асолат АХМАДКУЛОВА,
“Ma'rifat” мухбири
Владимир ГРАНКИН
олган суратлар

Болаларнинг сеvimли маскани

Навоий вилояти Учқудуқ туманидаги “Қаптарча” номли 1-мактабгача таълим муассасаси 240 нафар кичкинтойни ўз бағрига олган.

Муассасада ёш авлодни жисмонан ва маънан баркамол этиб тарбиялаш учун барча шароит яратилган. Дастлабки билим ва кўникмани шакллантирувчи машғулотлар илғор педагогик усуллар, интерфаол ўйинлар тарзида олиб борилади.

Болажонлар айниқса, хорижий тиларни катта қизиқиш билан ўрганмоқда.

ЎЗА фотомухбири
Сирож АСЛОНОВ
олган суратлар.

Ma'rifat

ТА'СИС
ЕТУВЧИЛАР:

Ўзбекистон Халқ та'лими вазирлиги,
Ўзбекистон Олий ва о'рта maxsus
та'лим вазирлиги, Ўзбекистон
Та'лим, фан ва маданият
xodimlari kasaba uyushmasi
Respublika kengashi.

Бosh muharrir Abdusamat RAHIMOV

Gazeta O'zbekiston Matbuot va axborot agentligida
2006-yil 22-dekabrda 0067-raqam bilan ro'yxatga
olingan. Indeks: 149, 150. Г-115. Tiraji 57657.
Hajmi 4 bosma taboq. Ofset usulida bosilgan,
qog'oz bichimi А-3. Bahosi sotuvda erkin narxda.

TELEFONLAR:

qabulxona — 233-50-55;
kotibiyat — 233-99-15;
reklama va marketing bo'limi —
233-42-92(faks), 236-54-17.

ISSN 2010-6436

«Ma'rifat»dan
materiallarni ko'chirib
bosish tahririyat
ruxsati bilan amalga
oshirilishi shart.

Tahririyatga kelgan
qo'lyozmalar taqriz
qilinmaydi va muallifga
qaytarilmaydi.

«Sharq» nashriyot-matbaa aksiyadorlik kompaniyasi bosmaxonasi.
Korxonani manzili: Buyuk Turon ko'chasi, 41-uy.

O'zA yakuni — 21.20 Topshirildi — 22.10

MANZILIMIZ:
100083, Toshkent shahri,
Matbuotchilar ko'chasi, 32-uy.
Web-site: www.marifat.uz

Dizaynerlar:
Malohat TASHEVA, Faxriddin RAHIMOV.
Navbatchi muharrir:
Ilhom JO'RAYEV.
Navbatchi:
Bobomurod XUDOYBERDIYEV.